



Pismo Związku Polaków w Rumunii

Polonus

2 (313) 2023

Revista Uniunii Polonezilor din România





Szanowne Panie,

Z okazji Dnia Kobiet pragnę złożyć wszystkim Paniom
najserdeczniejsze życzenia zdrowia, pogody ducha na co dzień,
wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i zawodowym.

Miłości, wsparcia najbliższych i spełnienia!
Przyjmijcie Drogie Panie wyrazy mojego najgłębszego szacunku.
Dziękuję, że jesteście w naszym życiu i nadajecie mu sens.

**Prezes Związku Polaków w Rumunii
poseł Gerwazy Longher**

Stimate Doamne,

Cu ocazia Zilei Femeii doresc să adresez tuturor Doamnelor
cele mai sincere urări de sănătate, liniște sufletească în viața de zi cu zi,
prosperitate atât în viața personală, cât și în cea profesională.

Iubire, sprijin din partea celor dragi și împliniri!
Primiți, Dragi Doamne, expresia celui mai profund respect al meu.
Vă mulțumesc că faceți parte din viața noastră și îi dați sens.

**Președintele Uniunii Polonezilor din România
deputat Ghervazen Longher**

Wizyta duszpasterska w Domu Polskim

Święta, święta, a po nich czas na wizytę duszpasterską! Ten zwyczaj obecny jest w Kościołach chrześcijańskich od XIII w. W samym Kościele katolickim wynika wprost z prawa kanonicznego, gdzie zaznacza się, że proboszcz powinien odwiedzać wiernych w celu ich bliższego poznania. Powinien tak czynić, by móc współdzielić z nimi ich troski i smutki, a w razie potrzeby – także i pomoc. Idąc za tym wezwaniem, w Polsce kapłani odwiedzają parafian, modląc się wraz z nimi, błogosławiąc oraz święcąc domy. Księdzu towarzyszą ministranci, witający domowników kolędowaniem, domownicy przygotowują stół, na którym stawiają krzyż, świecę, wodę święconą i kropidło.



Wizyta duszpasterska tego roku nie ominęła również Domu Polskiego w Suczawie. W tym roku, 23 stycznia, jego mury poświęcił dziekan Bukowiny i proboszcz parafii pw. św. Jana Nepomucena w Suczawie – ksiądz Alois Farțadi. Towarzyszył mu wikariusz ksiądz Leon Pișta. W spotkaniu uczestniczył prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher wraz z małżonką Victorią Longher, przedstawiciele suczawskiej Polonii oraz pracownicy Domu Polskiego wraz z bliskimi. Odmówiono modlitwę, uroczyście skropiono wodą poszczególne pomieszczenia i zakończono wspólnym spotkaniem przy stole.

Związek Polaków w Rumunii jest wdzięczny, że mógł jak co roku przyjąć duszpasterza w progi Domu Polskiego w Suczawie, aby na kolejny rok pracy i działalności przyjąć błogosławieństwo Boże i móc działać zgodnie z wartościami, które towarzyszą polskiej społeczności od początku jej obecności na rumuńskiej ziemi.

Alicja Haczyk

Foto: Ierzyńska Michalina Budaș

Vizită pastorală la Domul Polakilor

Crăciun, Crăciun și apoi vine timpul pentru vizita pastorală! Acest obicei este prezent în bisericile creștine încă din secolul al XIII-lea. În Biserica Catolică însăși, aceasta rezultă direct din dreptul canonic, unde este indicat ca preotul să îi viziteze pe credincioși pentru a-i cunoaște mai bine. El ar trebui să facă acest lucru pentru a putea împărtăși cu ei grijile și tristețile și în caz de nevoie să le ofere ajutor. Respectând această recomandare, în Polonia preoții vizitează enoriașii pentru a se ruga cu ei, pentru a binecuvânta și sfinți casele. Preotul este însoțit de ministranți, care merg înaintea preotului întâmpinând gazdele cu colinde, iar gazdele pregătesc o masă pe care pun o cruce, o lumânare, apă sfințită și un aspersor.



Nici anul acesta Casa Polonă din Suceava nu a fost omisă de vizita pastorală. În acest an, pe 23 ianuarie, zidurile sale au fost sfințite de către decanul de Bucovina și parohul bisericii „Sfântul Ioan Nepomuk” din Suceava – preotul Alois Farțadi. El a fost însoțit de pr. vicar Leon Pișta. La întâlnire au participat președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția sa Victoria Longher, precum și câțiva membri și angajați ai Casei Polone cu rudele lor. A fost rostită o rugăciune, încăperile au fost stropite în mod solemn cu apă sfințită, vizita încheindu-se cu o masă.

Uniunea Polonezilor din România este recunoscătoare că a putut, ca în fiecare an, primi vizita preotului în „casa” sa și binecuvântarea lui Dumnezeu pentru încă un an de muncă și activitate și pentru a putea acționa în conformitate cu valorile care au însoțit comunitatea poloneză de la începutul prezenței sale pe pământ românesc.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu



Fot. Iuliana Agneșca Dascălu

Dzień Babci i Dziadka

Babcia i dziadek – kim właściwie są? Dla mnie moi dziadkowie byli i są superbohaterami. To osoby bardzo ważne w życiu każdego dziecka, które zawsze przytulą, przyciągają do serca, nakarmią i pokażą świat swoimi oczami. Opowiedzą o swoich doświadczeniach i wspomnieniach, co dla dzieci jest niezwykle rozwijające. Czasem potrafią groźnie pokiwać palcem po to, by po chwili wziąć nas w ramiona. Nie bez przyczyny dziadkowie kojarzą się nam z troską i rozpieszczaniem. To oni odciążają zabieganych rodziców, odbierając wnuki z przedszkoli i szkół. To często właśnie dziadek uczy wnuka jeździć na rowerze, zabiera na spacer i opowiada o dawnych czasach, a babcia szyje dla swojej wnuczki stroje na bale kostiumowe, babcine ciastka smakują najbardziej na świecie i to z kolan babci najlepiej ogląda się świat.

Od dziadków i babć dzieci uczą się o świecie, poznają rodzinne tradycje. Seniorzy mają wiedzę i doświadczenie, którymi mogą się podzielić, a wnuki to bardzo wdzięczni i chłonni słuchacze. Dziadkowie przekazują swoim wnukom zwyczaje, tradycje, opowieści związane z rodzinnymi pamiątkami, z przodkami. To im zawdzięczamy pamięć o swoim dziedzictwie, swoich korzeniach.

Są takie dni w Polsce, kiedy mamy okazję w sposób szczególny podziękować za wszystkie lata troski, miłości i opieki. Za wszystko, co otrzymaliśmy od swoich dziadków. Dzień Babci świętujemy 21 stycznia, a Dzień Dziadka obchodzony jest dzień później – 22 stycznia.

22 stycznia br. w parafiach w Nowym Sołcu, Pleszy, Pojanie Mikuli oraz w Kaczyce zostały odprawione Msze św. w intencji dziadków, po których dzieci recytowały wiersze i śpiewały piosenki dla swoich dziadków. W Nowym Sołcu obecny był również prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher wraz z małżonką, Viktorią Longher.

Drodzy Dziadkowie, dziękujemy za wszystkie dni, które wspólnie przeżyliśmy. Jesteśmy wdzięczni za każdą chwilę, uśmiech, dobrą radę i całą waszą miłość. Za to, że zawsze można na was polegać i zawsze liczyć na pomoc i wsparcie. Życzymy wam dużo zdrowia, ciepła i wspaniałych chwil spędzonych z wnukami. Kochamy was bardzo!

Ștefania Carmen Dorosceac

Zdjęcia nadesłane przez uczestników | Fotografii trimise de către participanți

Ziua Bunicilor

Bunicii – cine sunt ei de fapt? Pentru mine, bunicii mei au fost și sunt supereroi. Sunt oameni foarte importanți în viața fiecărui copil, sunt cei care îi vor îmbrățișa mereu, îi vor iubi, îi vor hrăni și le vor arăta lumea prin ochii lor. Vor povesti despre experiențele și amintirile lor, ceea ce este foarte dezvoltativ pentru copii.

Uneori pot să amenințe cu degetul, pentru ca apoi să ne ia în brațe. Pe bună dreptate asociem bunicii cu grija și răsfățul. Ei sunt cei care ușurează grija părinților ocupați, luându-și nepoții de la grădinițe și școli. De multe ori, bunicul este cel care îl învață pe nepot să meargă cu bicicleta, îl plimbă și îi povestește despre vremurile de odinioară, iar bunica îi coase nepotei sale costume pentru balurile costume, prăjiturile bunicii au cel mai bun gust din lume și din poala bunicii se vede cel mai bine lumea.

De la bunici, copiii învață despre lume, învață despre tradițiile familiei. Seniorii au cunoștințe și experiențe de împărtășit, iar nepoții sunt niște ascultători foarte recunoscători și receptivi. Bunicii transmit obiceiuri, tradiții, povești legate de moștenirile de familie, vorbesc despre strămoșii lor. Mulțumită bunicilor ajungem să ne cunoaștem moștenirea, rădăcinile.

Există zile în Polonia în care avem ocazia să le mulțumim în mod special pentru toți anii de dragoste și grijă. Pentru tot ceea ce am primit de la bunicii noștri. Sărbătorim Ziua Bunicii pe 21 ianuarie, iar cea a Bunicului o zi mai târziu – pe 22 ianuarie.

Pe data de 22 ianuarie a.c., în parohiile din Solonețu Nou, Pleșa, Poiana Micului și Cacica au fost celebrate liturghii în intenția bunicilor, după care copiii au recitat poezii și au interpretat cântece pentru bunicii lor. La Solonețu Nou a fost prezent și președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher și soția sa, Victoria Longher.

Dragi bunici, vă mulțumim pentru toate zilele pe care le-am petrecut împreună. Suntem recunoscători pentru fiecare moment de bucurie, pentru zâmbetul, dragostea și sfaturile voastre, pentru faptul că ne putem baza întotdeauna pe voi și că putem conta mereu pe ajutorul și sprijinul vostru. Vă dorim multă sănătate, căldură și momente minunate alături de nepoții dumneavoastră. Vă iubim foarte mult!



Ostatki na Bukowinie

Ostatki, inaczej zapusty to czas kończący karnawał, ostatnie dni przed Środą Popielcową, czas wyjątkowo hucznych balów, pochodów i zabaw przed Wielkim Postem. Rozpoczyna je tłusty czwartek – kiedy to Polacy objadają się faworkami, oponkami, ale głównie pączkami. W ten właśnie dzień w Polsce odnotowuje się rekordową ich sprzedaż.

Jeszcze jakiś czas temu ostatki były czasem organizowania wesel i imprez rodzinnych. Dawniej w ostatnich dniach karnawału zapraszano muzyków i urządzano wielkie świętowanie przy jedzeniu

„Lăsata Secului” în Bucovina

„Lăsata Secului” este perioada care încheie carnavalul, ultimele zile înainte de Miercurea Cenușii, o perioadă de baluri, parade și petreceri foarte gălăgioase înaintea Postului Mare. Începe din Joia Grasă – când polonezii mănâncă în exces minciunile, papa-nași și mai ales gogoși. În această zi se înregistrează vânzări record în Polonia.

Până nu demult, în perioada „Lăsatei Secului” se organizau nunți și petreceri de familie. În trecut, în ultimele zile de carnaval, erau invitați muzicieni și se organizau mari petreceri cu mâncare și dans. În

i tańcach. Po wsiach chodzili także tzw. zapustni przebierańcy w strojach kozy, konia czy bociąna, mających symbolizować nadchodzącą wiosnę i przynieść szczęście domownikom.

Zwyczaj obchodzenia ostatków zachowali także Polacy mieszkający w Rumunii. Organizują je co roku polskie środowiska na Bukowinie. To okazja do spotkań i rozmów seniorów, a także do przekazywania dzieciom i młodzieży polskich zwyczajów oraz możliwość poznania i posmakowania tradycyjnych polskich potraw przygotowywanych na ostatki.

W dniach 18-19 lutego Polacy z Nowego Sokoła, Pojany Mikuli, Paltynoasy i Pleszy świętowali ostatki zorganizowane przez Związek Polaków w Rumunii. Z tej okazji panie bardzo się postarały i napiekły pączków.

W ostatkach w Domu Polskim w Nowym Soku obecny uczestniczył także prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z żoną Victorią Longher, a także proboszcz tamtejszej parafii i kapelan Polaków z diecezji Jassy ks. dr Stanisław Jan Kucharek.

sate, istniały i takie nazywane „kostumami de carnaval”, deghizați în capre, cai și berze, care simbolizau venirea primăverii și aducerea de noroc gospodarilor.

Obiceiul de a sărbători „Lăsata Secului” este păstrat și de polonezii care trăiesc în România. „Lăsata Secului” este sărbătorită în fiecare an de comunitățile poloneze din Bucovina, dându-le ocazia seniorilor să se întâlnească și să dezbată pe această temă, precum și pentru a transmite copiilor și tinerilor obiceiurile poloneze, dar și pentru a cunoaște și a degusta preparatele specifice din bucătăria tradițională poloneză care se pregătesc cu această ocazie.

În zilele de 18-19 februarie, în comunitățile poloneze din Solonețu Nou, Poiana Micului, Păltinoasa și Pleșa, Uniunea Polonezilor din România a organizat „Lăsata Secului”. Cu această ocazie, doamnele s-au pregătit și au copt gogoși.

La Casa Polonă din Solonețu Nou, la „Lăsata Secului” a participat președintele Uniunii Polonezilor din România, Ghervazen Longher împreună cu soția, Victoria Longher, precum și preotul parohiei, capelanul polonezilor din dieceza de Iași, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec.

Ștefania Carmen Dorosceac

Zdjęcia nadesłane przez uczestników | Fotografii trimise de către participanții





Lansarea revistei „Simfonie etnică” la Iași

În ziua de 19 ianuarie 2023 primăria Municipiului Iași a organizat lansarea revistei „Simfonie etnică” – revista comunităților etnice din Iași.

Propunerea de editare a fost stabilită în data de 19 decembrie 2022 cu ocazia sărbătoririi Zilei Minorităților, organizată de primăria Iași cu prezentarea tuturor etniilor din Iași. Cu această ocazie majoritatea etniilor au prezentat și un program artistic de cântece și dansuri: rromi, ruși lipoveni, greci, armeni. Primarul Municipiului Iași, domnul Mihai Chirica a înmănat atunci diplome de excelență președinților tuturor etniilor.

În această revistă sunt prezentate toate etniile din Iași. Va fi o publicație de cultură, cu apariție trimestrială. „Iașul este un model european din punct de vedere al dezvoltării unor punți de prietenie și bună înțelegere cu toate comunitățile reprezentative pentru istoria, cultura și spiritualitatea orașului. Conviețuirea în armonie cu toate minoritățile este cheia unui viitor al diversității care face posibil un multiculturalism care stă la baza dezvoltării întregii societăți. Împreună facem Iașul european!”, a precizat primarul Mihai Chirica la eveniment.

La acest eveniment au participat președinții comunităților naționale: armeni, evrei, greci, polonezi, ruși lipoveni, ucraineni, reprezentanți ai comunităților rromice și un reprezentant al comunității musulmane. Din partea filialei din Iași a Uniunii Polonezilor din România la eveniment au participat președintele acesteia, Dorel Perlanovschi, vicepreședintele Frederic Kluska, precum și doamna Margareta Treml și Adrian Cuba.

Frederic Kluska
Foto: Adrian Cuba



Prezentarea czasopisma „Simfonie etnică” w Jassach

19 stycznia 2023 r. Urząd Miejski w Jassach zorganizował prezentację nowego czasopisma poświęconego mniejszościom etnicznym mieszkającym w Jassach pod nazwą „Simfonie etnică” (Symfonia etniczna).

O jego powstaniu zdecydowano 19 grudnia 2022 r. podczas obchodów Dnia Mniejszości Narodowych, zorganizowanych przez Urząd Miejski w Jassach z udziałem mniejszości narodowych mieszkających w Jassach. Wówczas to mniejszości – Romowie, Starowiercy, Grecy i Ormianie – zaprezentowały także program artystyczny złożony z pieśni i tańców. Burmistrz Jass – Mihai Chirica wręczył przy tej okazji dyplomy uznania prezesom organizacji mniejszości narodowych.

Nowo powstałe czasopismo prezentuje wszystkie mniejszości narodowe mieszkające w Jassach. Ma to być kwartalnik o tematyce kulturalnej. „Jassy to modelowe miasto europejskie z punktu widzenia tworzenia przyjaznych relacji i porozumienia z mniejszościami narodowymi, ważnymi dla historii, kultury i duchowości miasta. Harmonijne współistnienie ze wszystkimi grupami etnicznymi jest kluczem do przyszłości charakteryzującej się różnorodnością, umożliwiającą stworzenie wielokulturowości, stanowiącą podstawę rozwoju całego społeczeństwa. Wspólnie czynimy Jassy miastem europejskim!” – powiedział między innymi burmistrz Mihai Chirica podczas prezentacji.

W wydarzeniu uczestniczyli prezesi organizacji mniejszości narodowych: Ormian, Żydów, Greków, Polaków, Starowierców i Ukraińców, przedstawiciele społeczności rromskiej oraz reprezentant społeczności muzułmańskiej. Jasską filię Związku Polaków w Rumunii reprezentowali jej prezes Dorel Perlanovschi, wiceprezes Frederic Kluska oraz Margareta Treml i Adrian Cuba.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru



Zakończenie misji w Rumunii przez ambasadora Macieja Langa

Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Maciej Lang zakończył swoją misję w Rumunii.

Powołany został w 2020 r. Wcześniej był ambasadorem RP w Turkmenistanie (2007-2009), Afganistanie (2009-2012), Kazachstanie (2015-2016) i Turcji (2016-2018), a w latach 2018-2020 był podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W sierpniu 2021 r., jako były ambasador w Afganistanie, został wysłany do Kabulu, gdzie brał udział w ewakuacji obywateli polskich i innych

Sfârșitul misiunii în România a ambasadorului Maciej Lang

Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar Maciej Lang și-a încheiat misiunea în România.

Acesta a fost numit ambasador al RP în România în anul 2020. Anterior, a fost ambasador al RP în Turkmenistan (2007-2009), Afganistan (2009-2012), Kazahstan (2015-2016) și Turcia (2016-2018), iar în perioada 2018-2020 a fost subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe din Polonia. În august 2021, în calitate de fost ambasador în Afganistan, a fost detașat la Kabul unde a participat la evacuarea

państw. W grudniu 2022 r. mianowany został ponownie ambasadorem Polski w Turcji.

Podczas swojej misji w Rumunii poznał rumuńską Polonię, wielokrotnie odwiedzał ją także na Bukowinie, zarówno podczas imprez polonijnych, obchodów świąt państwowych czy w ramach wizyt ważnych gości z Polski. Zwracając się wówczas do Polonii rumuńskiej, za każdym razem wyrażał swój szacunek dla ich wielowiekowego trwania w polskości oraz wsparcie dla działań organizacji polonijnej.

Związek Polaków w Rumunii od początku swojego istnienia cieszy się wsparciem i pomocą ze strony Ambasady RP w Bukareszcie. W czasie trwania misji ambasadora Macieja Langa odczuwał to wsparcie szczególnie mocno.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru



Fot. Ștefania Carmen Dorosceac

cetățenilor polonezi și a altor țări. În decembrie 2022, a fost numit din nou ambasador al Poloniei în Turcia.

În timpul misiunii sale din România, a cunoscut comunitatea poloneză de aici și a vizitat, în numeroase ocazii, diaspora poloneză din Bucovina, fie cu ocazia unor evenimente a comunității poloneze, cu ocazia sărbătorilor naționale sau a vizitelor unor oaspeți importanți din Polonia. Atunci când se adresa comunității poloneze, de fiecare dată își exprima respectul pentru păstrarea de secole a identității poloneze, cât și sprijinul pentru activitatea organizației poloneze.

Uniunea Polonezilor din România se bucură încă de la înființare de sprijinul și ajutorul Ambasadei RP la București, iar acest sprijin a fost resimțit în mod deosebit în timpul misiunii ambasadorului Maciej Lang.

Trad. Ștefania-Carmen Dorosceac



Fot. Iuliana Agneșca Dascălu

Polacy z Bukowiny w Krajowej

Decyzją NATO z lipca 2016 r. o ustanowieniu Dopasowanej Wysuniętej Obecności (tFP – ang. tailored Forward Presence), w Krajowej w Rumunii stacjonuje Polski Kontygent Wojskowy (PKW). Decyzja ta była jednym z najważniejszych osiągnięć szczytu NATO odbywającego się w Warszawie. Ma ona na celu zwiększenie potencjału obrony i wzmocnienie wschodniej i południowej flanki NATO i całego Sojuszu Północnoatlantyckiego. PKW Rumunia podporządkowane jest wielonarodowej batalionowej grupie bojowej wchodzącej w skład rumuńskiej Wielonarodowej Brygady Południowo-Wschód. Głównym zadaniem jest wspólne szkolenie pod auspicjami Wielonarodowej Dywizji Południowo-Wschód. Polska misja w Rumunii odbywa się rotacyjnie.

Polonezi din Bucovina la Craiova

În urma deciziei NATO din iulie 2016 de a stabili o Prezență Înaintată Adaptată (tFP – eng. Tailored Forward Presence), în Craiova, România, staționează Contingentul Militar Polonez. Această decizie a fost una dintre cele mai importante realizări ale summitului NATO de la Varșovia. Are ca scop creșterea capacităților de apărare și consolidare a flancului estic și sudic al NATO și al întregii Alianțe Nord-Atlantice. Contingentul Militar Polonez din România este subordonat unui grup multinațional de luptă care face parte din Brigada Multinațională Sud-Est. Misiunea poloneză în România se desfășoară prin rotație.

Pe 13 februarie a.c., la Craiova a avut loc o ceremonie prilejuită de transferul de autoritate între schimbul XI și XII al Contingentului Militar Polonez. În urma invitației primite din partea comandamen-

13 lutego tr. w Krajowej odbyła się uroczystość przekazania odpowiedzialności pomiędzy 11 a 12 zmianą PKW. Udział w nich na zaproszenie dowództwa 11 zmiany wzięła także grupa Polaków z Bukowiny wraz z prezesem Związku Polaków w Rumunii, posłem Gerwazym Longherem. Nieprzypadkowo i nie po raz pierwszy w Krajowej gościli Polacy z Bukowiny. Od pierwszej zmiany właściwie trwa współpraca Związku Polaków w Rumunii z PKW Rumunia. Żołnierze PKW wraz ze swoimi dowódcami towarzyszą Polonii w najważniejszych momentach: odwiedzają Bukowinę podczas Dni Polskich czy dożynek, ale także podczas organizowanych na Bukowinie obchodów świąt narodowych, rocznicowych czy religijnych. Spotykają się także z Polonią z Bukaresztu.

Uroczystości rozpoczęła Msza św. odprawiona przez kapelana Polskiego Kontyngentu Wojskowego majora Sebastiana Semrau oraz ks. dr. Stanisława Jana Kucharka, proboszcza parafii w Nowym Sokołcu i kapelana Polaków z diecezji Jassy. Po liturgii odbyło się oficjalne przekazanie dowodzenia: wprowadzenie kompanii honorowej, odegranie hymnów Polski, Rumunii i NATO, podczas których podniesiono flagi, podpisano protokół oraz przekazano flagę i dowodzenie 12 zmianie, sformowanej przez 12 Dywizję Zmechanizowaną ze Szczecina na czele z dowódcą major Katarzyną Lachowicz. Uroczystość zakończyła defilada.

Podczas ceremonii dowódca 11 zmiany major Adam Gombiński wręczył medale pamiątkowe obecnym gościom, między innymi prezesowi Związku Polaków w Rumunii, posłowi Gerwazemu Longherowi.

Wśród zaproszonych gości znaleźli się także przedstawiciele polskiej dyplomacji, władz lokalnych, służb cywilnych oraz wojskowych, m.in. konsul RP w Rumunii Jarosław Szkirpan, konsul honorowy RP w Braszowie Janusz Szaliński, attaché obrony w Rumunii pułkownik Andrzej Trzeciak, dowódca Wielonarodowej Brygady Południowo-Wschód generał brygady Constantin Nicolaescu.

Po ceremonii odbył się wspólny tradycyjny polski obiad.

Grupa Polaków z Bukowiny tego dnia odwiedziła również Urząd Wojewódzki w Dolj i spotkała się z wicewojewodą Marianą Venerą Popescu. Na zaproszenie konsula honorowego RP w Braszowie Janusza Szalińskiego odwiedziła także Konsulat Honorowy w Braszowie oraz miejscowość Bran ze słynnym zamkiem.

tului schimbului XI, la acest eveniment a participat și un grup de polonezi din Bucovina, împreună cu președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher. Nu întâmplător, și nici pentru prima dată, polonezii din Bucovina au vizitat Craiova. Colaborarea dintre Uniunea Polonezilor din România și Contingentul Militar Polonez din România a început, de fapt, încă de la primul schimb. Soldații Contingentului Militar Polonez, împreună cu comandanții lor, însoțesc diaspora poloneză în cele mai importante momente: vizitează Bucovina cu ocazia Zilelor Culturii Polone sau a Sărbători Roadelor, dar și cu ocazia sărbătorilor naționale, aniversare sau religioase organizate în Bucovina. De asemenea, se întâlnesc cu comunitatea poloneză din București.

Ceremonia a început cu o Sfântă Liturghie celebrată de capelanul Contingentului Militar Polonez, maiorul Sebastian Semrau, și de pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, paroh la Solonețu Nou și capelan al polonezilor din dieceza de Iași. După liturghie a urmat ceremonia prilejuită de transferul de autoritate: a fost prezentată campania de onoare, s-au intonat imnurile Poloniei, României și NATO, în timpul căroră au fost arborate steagurile, a fost semnat protocolul și au fost predate drapelul și responsabilitatea către schimbul XII, format din componența Diviziei 12 Mecanizată din Szczecin, condus de comandantul maior Katarzyna Lachowicz. Ceremonia s-a încheiat cu o paradă.

În cadrul ceremoniei, comandantul schimbului XI al Contingentului Militar Polonez din România, maiorul Adam Gombiński, a înmănat medalii comemorative oaspetilor prezenți, printre care și președintelui Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher.

Printre invitați s-au numărat și reprezentanți ai diplomației poloneze, ai autorităților locale, civili și militari, printre care consulul RP în România, Jarosław Szkirpan, consulul onorific al RP la Brașov – Janusz Szaliński, atașatul apărării în România, colonelul Andrzej Trzeciak, comandantul Brigăzii Multinaționale Sud-Est, generalul de brigadă Constantin Nicolaescu.

După ceremonie, a avut loc o masă tradițională poloneză.

Grupul polonezilor din Bucovina a efectuat o vizită și la Instituția Prefectului Județului Dolj și s-au întâlnit cu subprefectul județului Dolj – Mariana Venera Popescu. La invitația consulului onorific al RP la Brașov Janusz Szaliński, grupul a vizitat, de

Dziękujemy konsulowi Januszowi Szalińskiemu za ciepłe przyjęcie i gościnność. Podziękowania składamy także prezesowi Związku Polaków w Rumunii, posłowi Gerwazemu Longherowi za opiekę, jaką nas otoczył.

asemnea, Consulatul Onorific la Braşov şi localitatea Bran, cu faimosul său castel.

Mulţumim domnului consul Janusz Szaliński pentru primirea călduroasă şi pentru ospitalitate. Mulţumiri adresăm, de asemenea, şi preşedintelui Uniunii Polonezilor din România, deputatului Ghervazen Longher pentru grija constantă pe care o are faţă de noi.

Tekst i zdjęcia | Text şi poze: Ştefania Carmen Dorosceac





Bilanțul aniversării romantismului polonez în România

După cum se știe, în cadrul centenarului romantismului polonez, anul trecut a avut loc o serie de manifestări editoriale, culturale, științifice în Polonia și în întreaga lume. Ciclul de „Balade și romanțe” al lui Adam Mickiewicz, publicat în anul 1822, a inaugurat o nouă perioadă literară, care a marcat despărțirea de clasicism și promovarea poeziei romantice, bazate în mare măsură pe inspirație din tradiția istorică și populară, precum și pe imaginația eliberată de regulile clasice. În istoria dramatică a Poloniei, dezmembrate în anul 1795 de către Prusia, Rusia și Austria, romantismul a jucat un rol primordial în privința menținerii conștiinței naționale și

Przeгляд obchodów juileuszu polskiego romantyzmu w Rumunii

Jak wiadomo, w ubiegłym roku, w ramach obchodów stulecia polskiego romantyzmu w Polsce i na świecie odbyło się wiele wydarzeń o charakterze wydawniczym, kulturalnym i naukowym. Zbiór „Ballad i romansów” Adama Mickiewicza wydany w 1822 r. zapoczątkował nowy okres literacki, zrywający z klasycyzmem i upowszechniający poetykę romantyczną, opartą w dużej mierze na inspiracji tradycją historyczną i ludową oraz wyobraźni uwolnionej od klasycznych reguł. W dramatycznych dziejach Polski, w 1795 r. ostatecznie podzielonej pomiędzy Prusę, Rosję i Austrię, romantyzm odegrał kluczową rolę w podtrzymywaniu świadomości

a încrederii în recâștigarea independenței naționale. Din păcate, atât Insurecția din noiembrie 1830, cât și cea din ianuarie 1863 au eșuat, ceea ce a dus la prelungirea administrației străine în teritoriile poloneze ocupate.

În urma participării Institutului de Literatură din Cracovia la concursul de proiecte organizat de Institutul Adam Mickiewicz, Editura Eikon a reușit să publice trei cărți importante din patrimoniul literar romantic: o nouă versiune a „Baladelor și romanțelor”¹, precum și a „Sonetelor din Crimeea”, de Adam Mickiewicz, reeditarea dramei în versuri, „Kordian”², de Juliusz Słowacki și a dramei „Nedivina comedie”³ de Zygmunt Krasiński. În cadrul seriei poetice romantice a apărut totodată volumul de proză „Flori negre”, aparținând lui Cyprian Kamil Norwid⁴, pe baza grantului acordat de Institutul Cărții din Cracovia. Toate aceste volume, apărute în condiții grafice deosebite, cu prefețe semnate de profesorul Bogusław Dopart, șeful Catedrei de romantism a Universității Jagiellone din Cracovia, și de postfețe semnate de profesorul Constantin Geambașu, au fost promovate atât în cadrul Secției de limba polonă a Universității din București, cât și al Muzeului de Literatură din București, partener al Editurii Eikon în acest demers cultural important. De asemenea, în cadrul Târgului de Carte Gaudeamus, organizat la București la începutul lunii decembrie, au fost lansate aceste volume în prezența unei delegații poloneze din partea Institutului de Literatură, precum și a altor participanți interesați de cultura și literatura polonă.

Datorită publicării și popularizării celor patru romantici polonezi, care au jucat un rol fundamental în schimbarea canonului literar al secolului al XIX-lea și în viața spirituală a compatrioților, studenții, masteranzii și doctoranzii români de la secțiile de slavistică, precum și cei preocupați de literatură universală, au acces la texte importante, care readuc în actualitate arta și gândirea unor personalități de anvergură din spațiul polonez.

De asemenea, merită să subliniem apariția antologiei alcătuite, traduse și prefăcute de polonistul Va-

ști narodowej i wiary w odzyskanie niepodległości. Niestety powstania listopadowe i styczniowe zakończyły się niepowodzeniem, co doprowadziło do długotrwałej okupacji ziem polskich przez zaborców.

W wyniku udziału Instytutu Literatury w Krakowie w konkursie Instytutu Adama Mickiewicza „Rok polskiego romantyzmu”, wydawnictwu Eikon udało się opublikować w języku rumuńskim trzy ważne pozycje dla polskiego romantyzmu: nową wersję „Ballad i romansów”¹ oraz „Sonety krymskie” Adama Mickiewicza, wznowienie dramatu „Kordian”² Juliusza Słowackiego i dramat „Nie-Boska komedia”³ Zygmunta Krasińskiego. W ramach romantycznej serii poetyckiej ukazał się także zbiór „Czarne kwia-

ty” Cypriana Kamila Norwida⁴, dzięki grantowi przyznanemu przez Instytut Książki w Krakowie. Wszystkie te książki, wydane w wyjątkowej szacie graficznej, z przedmowami prof. Bogusława Doparta, kierownika Katedry Historii Literatury Oświecenia i Romantyzmu Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego i posłowiem prof. Constantina Geambașu, promowano zarówno w ramach sekcji języka polskiego na Uniwersytecie w Bukareszcie, jak i Muzeum Literatury w Bukareszcie – partnera wydawnictwa Eikon w tym ważnym przedsięwzięciu. Były one prezentowane także podczas Targów Książ-

ki Gaudeamus, odbywających się w Bukareszcie na początku grudnia, z udziałem przedstawicieli Instytutu Literatury w Krakowie oraz wielu zainteresowanych polską literaturą i kulturą.

Dzięki publikacji, i co za tym idzie popularizacji, dzieł czterech polskich romantyków, którzy odegrali fundamentalną rolę w przemianach XIX-wiecznego kanonu literackiego, a także w życiu duchowym swojego narodu, studenci studiów licencjackich i magisterskich oraz doktoranci wszystkich kierunków bukareszteńskiej slawistyki, jak również zainteresowani literaturą powszechną otrzymali dostęp do ważnych tekstów, które przybliżają twórczość i myśl wybitnych postaci polskiej literatury.

Warto także zasygnalizować wydanie antologii sporządzonej, przełożonej i opatrzonej przedmową przez polonistę Vasile Moga pod tytułem „Roman-

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Co-financed by the Minister of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

THE YEAR OF POLISH ROMANTICISM
INSTYTUT LITERATURY
ADAM MICKIEWICZ INSTITUTE
EDITURA EIKON

LANSĂRI DE CARTE

Martți, 29 noiembrie 2022, ora 18.00,
Muzeul Național al Literaturii Române,
strada Nicolae Crețulescu nr. 8, București

Juliusz Słowacki
Kordian

Adam Mickiewicz
Balade și romane
Sonete din Crimeea

Zygmunt Krasiński
Nedivina comedie

Cyprian Kamil Norwid
Flori negre
Serii la proză

Invitați: **MARINA ILIE, PETER SRAGHER,**
CONSTANTIN GEAMBAȘU
Moderator: **VALENTIN AJDER**

www.literaturaeikon.eu

sile Moga, „Romantismul mesianic polonez”, care pune la dispoziția cititorilor români texte inedite ale celor patru romantici, constituind un instrument de bază pentru extinderea nu doar a lecturii, ci a interpretării critice în viitor.

Revista „Polonus” a publicat în mai multe numere medalioane succesive⁵, consacrate romanticilor polonezi, în semn de omagiu și apreciere a contribuțiilor acestora la îmbogățirea patrimoniului literar universal.

La rândul său, Filiala București – Traduceri Literare, condusă de poetul Peter Sragher, a pregătit un număr al revistei sale, consacrat romantismului polonez, cu exemplificări generoase din textele menționate mai sus, urmând să apară în luna aprilie-mai.

Mulțumim și pe această cale Institutului de Literatură din Cracovia, Editurii Eikon, Muzeului de Literatură din București, precum și celorlalte instituții implicate în promovarea acestui eveniment cultural, care s-a bucurat de succes nu doar în Polonia, ci și în străinătate.

prof. Constantin Geambașu

¹ În traducerea Passionariei Stoicescu și a lui Constantin Geambașu, prefață de Bogusław Dopart. Prima versiune a apărut în anul 1957, la Editura pentru Literatură și Artă, în traducerea lui Miron Radu Paraschivescu.

² București, Editura Paideia, 2009, traducere de Passionaria Stoicescu și Constantin Geambașu.

³ București, Paideia, 2010, traducere de Constantin Geambașu.

⁴ București, Eikon, 2022, traducere de Constantin Geambașu și Vasile Moga, prefață de Bogusław Dopart.

⁵ Elaborate și semnate de Vasile Moga.

tismul mesianic polonez” (Polski mesjanizm romantyczny), złożonej z niepublikowanych dotąd tekstów czterech polskich romantyków, zapewniającej dostęp do kolejnych ich utworów oraz możliwość ich krytycznej interpretacji w przyszłości.

Także w „Polonusie” w ciągu całego roku ukazywały się sylwetki polskich romantyków⁵ w hołdzie i dla podkreślenia ich wkładu w tworzenie światowego dziedzictwa literackiego.

Ze swojej strony zaś stowarzyszenie Filiala București – Traduceri Literare działające przy Związku Pisarzy Rumuńskich, kierowane przez poetę Petera Sraghera, przygotowało numer swojego pisma poświęcony polskiemu romantyzmowi z obszernymi fragmentami wspomnianych wydań, które ukaże się w miesiącach kwiecień-maj.

Dziękujemy przy tej okazji Instytutowi Literatury w Krakowie, wydawnictwu Eikon, Muzeum Literatury w Bukareszcie, a także wszystkim innym instytucjom zaangażowanym w promocję tego wydarzenia kulturalnego, które cieszyło się dużym uznaniem nie tylko w Polsce, ale i poza jej granicami.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

¹ W tłumaczeniu Passionarii Stoicescu i Constantina Geambașu, przedmowa Bogusława Doparta. Pierwsza wersja ukazała się w 1957 r. w wydawnictwie Literatură și Artă w tłumaczeniu Mirona Radu Paraschivescu.

² Wydawnictwo Paideia, Bukareszt 2009, tłumaczenie Passionaria Stoicescu i Constantin Geambașu.

³ Wydawnictwo Paideia, Bukareszt 2010, tłumaczenie Constantin Geambașu.

⁴ Wydawnictwo Eikon, Bukareszt 2022, tłumaczenie Constantin Geambașu i Vasile Moga, przedmowa Bogusława Doparta.

⁵ Opracowane i sporządzone przez Vasile Moga.

Kolejny tom dokumentów o sojuszu polsko-rumuńskim

Jesienią ubiegłego roku ukazał się drugi tom dokumentów na temat polsko-rumuńskiego sojuszu wojskowego, zredagowany, podobnie jak tom poprzedni (z roku 2021), przez Krzysztofa Nowaka i Henryka Walczaka. Podobnie też jak wcześniej, tłumaczeniami dokumentów polskich i rumuńskich zajmowały się Mihaela Dzióbek i Radosława Janowska-Lascar, a za redakcję wydawniczą odpowiedzialna była Elżbieta Wieruszewska-Calistru. Publikacja ponownie ukazała się w wydawnictwie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego,

Nou volum cu documente despre alianța polono-română

În toamna anului trecut a apărut al doilea volum de documente pe tema alianței militare polono-române, redactat, la fel ca primul volum (din anul 2021) de Krzysztof Nowak și Henryk Walczak. De traducerea documentelor poloneze și românești s-au ocupat din nou Mihaela Dzióbek și Radosława Janowska-Lascar, iar responsabilă de redacția volumului a fost Elżbieta Wieruszewska-Calistru. Publicația a fost editată și de data aceasta de către Conducerea Societății Poloneze de Istorie datorită finanțării din partea Ministerului Afacerilor Externe din Po-

dzięki wsparciu finansowemu polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Instytutu Polskiego w Bukareszcie i Ambasady Rumunii w RP i przy wsparciu organizacyjnym Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie. Prezentowany tom nosi tytuł „Najbezpieczniejsza gwarancja pokoju i cywilizacji w Europie Wschodniej”, który został zaczerpnięty z wypowiedzi ministra Constantina Argetoianu na temat sojuszu z Polską podczas wizyty w Rumunii marszałka Józefa Piłsudskiego w 1928 r. Tym razem dokumenty obejmują lata 1926-1932, a więc zaczynają się od okresu, gdy władzę w Polsce przejęła ekipa Józefa Piłsudskiego. W sumie, w języku polskim i rumuńskim opublikowano 56 dokumentów pochodzących z kilku placówek archiwalnych w Polsce, Rumunii i Stanach Zjednoczonych.

lonia, Institutului Polonez din București și Ambasadei României în RP, cu sprijinul organizatoric al Institutului Cultural Român din Varșovia. Volumul prezentat are titlul „Garanția cea mai sigură a păcii și a civilizației în răsăritul Europei” care a fost preluat dintr-un discurs al ministrului Constantin Argetoianu pe tema alianței cu Polonia, rostit în timpul vizitei în România a mareșalului Józef Piłsudski în anul 1928. De această dată documentele cuprind anii 1926-1932, începând cu perioada când conducerea Poloniei a fost preluată de echipa lui Józef Piłsudski. În total, au fost publicate 56 de documente în limba polonă și română provenind de la câteva arhive din Polonia, România și Statele Unite.



Ze zgromadzonej dokumentacji wynika, że to Polsce bardziej zależało nie tylko na podtrzymaniu, ale i na dalszym rozwijaniu sojuszu wojskowego, który w formie traktatu gwarancyjnego i układu technicznego został wzmocniony w styczniu 1931 r. I nie chodziło tutaj o niechęć Rumunów do zbliżenia z Polakami, ale o, często zauważane przez Polaków, niedocenianie, a nawet lekceważenie przez Bukareszt niebezpieczeństwa sowieckiego. Z kolei dla Polski ścisły sojusz z Rumunią nie miał alternatywy. Rozumiał to zwłaszcza Józef

Din documentația adunată rezultă că Polonia a fost mai interesată nu doar de menținerea, ci și de dezvoltarea alianței militare care sub forma unui tratat de garanție și a unui aranjament tehnic, a fost consolidată în ianuarie 1931. Și nu era vorba despre reticența românilor de a se apropia de polonezi, ci despre, adesea percepută de polonezi, subestimarea și chiar ignorarea amenințării sovietice de către București. Pe de altă parte, pentru Polonia o alianță strânsă cu România nu avea alternativă. Lucrul acesta îl înțelegea mai ales Józef Piłsudski care a trecut cu

Piłsudski, który przeszedł do porządku dziennego nad nierozwiązaną przez wiele lat sprawą należnych obywatelom polskim odszkodowań za wywłaszczone w Rumunii majątki, uznając że zbliżenie z Bukaresztem musi być priorytetem. W końcu grudnia 1928 r. tak Piłsudski oceniał tę sprawę (dokument nr 14): „Gdzież więc leży pole naszego działania? W Rumunii! Jest ona naszym sprzymierzeńcem i sąsiadem Rosji. Chcę więc, aby to przymierze dało korzyści nam potrzebne, chcę, aby Rumunia oparła się silniej o nas. (...) W Rumunii czeka nas praca dość ciężka. Musimy przełamać istniejącą tam atmosferę zadowolenia z obecnego stanu rzeczy, sytości i wiary w traktaty, które mają Rumunię obronić przed jakimkolwiek niebezpieczeństwem. Cała polityka zagraniczna tego kraju opiera się na przekonaniu, że pisane umowy czy zobowiązania są wystarczającą rękojmią pokoju i całości granic. Mówiłem z wielu politykami rumuńskimi, należącymi do różnych stronnictw i stwierdziłem, że oni wszyscy – bez wyjątku – powtarzają te same frazesy. Nie boją się nikogo, tylko Węgier. Całe ich życie nastawione jest na ton nieufności do sąsiadów z zachodu, a obojętności wobec ewentualnego niebezpieczeństwa od wschodu. Rozkład załóg i uzbrojeń idzie też po tej samej linii. To trzeba będzie zmienić, posyłając do Rumunii ludzi, którzy znając dobrze Rosję dzisiejszą potrafią wzbudzić choćby cień zaniepokojenia Sowietami i ich stosunkiem do Rumunii.

Osobą, którą Piłsudski wyznaczył do tej misji był zwłaszcza Tadeusz Kobylański, radca polskiego poselstwa w Bukareszcie. Miał on „straszyć Rumunów” Sowietami, aby bardziej zaczęli zwracać uwagę na zagrożenie ze Wschodu. Tym, co mogło pomóc Kobylańskiemu w jego misji był fakt, iż w przekonaniu Piłsudskiego Polacy byli w Rumunii lubiani. „(...) garną się do nas – kontynuował Marszałek swoją wypowiedź – ale nie zdają sobie sprawy z istoty ich stosunku do nas. (...) O Polsce nikt nie mówi, nikt od nas niczego nie żąda, nie odgrywamy tam w ogóle żadnej roli. To się musi zmienić”. Marszałek Piłsudski wspominał również o potrzebie wspomagania mieszkających w Rumunii Polaków, którzy mogliby odegrać pewną rolę w życiu politycznym z korzyścią dla Polski. „Należy zwrócić baczną uwagę na kolonię polską i czynić z niej element, który mógłby np. przy wyborach odegrać pewną rolę. Z tego powodu sprawy szkolnictwa i duszpasterstwa wymagają szczególnej pieczy. Mówiłem o tym z premierem i ministrem oświaty i uży-

vederea problema, nerezolvată de mulți ani, privind despăgubirile datorate cetățenilor polonezi pentru proprietățile expropriate în România, considerând că apropierea de București este prioritară. La finalul anului 1928, Piłsudski evalua această chestiune astfel (documentul nr. 14): „Așadar unde se află câmpul nostru de acțiune? În România! România este aliatul nostru și vecin cu Rusia. Doresc așadar ca această alianță să ne dea beneficii necesare, doresc ca România să se sprijine mai tare pe noi. (...) În România ne așteaptă o muncă destul de grea. Trebuie să schimbăm atmosfera care domină acolo, anume mulțumirea de starea actuală a lucrurilor, senzația de sașietațe și credința în tratatele care vor apăra România de orice pericol. Toată politica externă a acestei țări se bazează pe convingerea că obligațiile sau contractele scrise reprezintă o garanție suficientă de pace și de integritate a frontierelor. Am vorbit cu mulți politicieni români aparținând diferitelor grupări și am constatat că toți, fără nici o excepție, repetă aceleași clișee. Nu se tem de nimeni, decât de Ungaria. Toată activitatea lor este concentrată pe tonul de neîncredere față de vecinii lor de la vest și pe tonul de indiferență față de un eventual pericol dinspre est. Distribuirea echipajelor și a armamentului merge tot pe aceeași linie. Și acest lucru va trebui să fie schimbat prin trimiterea în România a oamenilor care, cunoscând bine Rusia de astăzi, reușesc să stârnească măcar o umbră de neliniște la adresa Sovietelor și la adresa atitudinii acestora față de România”.

Persoana desemnată de Piłsudski pentru această misiune era chiar Tadeusz Kobylański, consilierul legației poloneze din București. El trebuia „să-i sperie pe români” pentru a fi mai atenți la pericolul din Est. Ceea ce putea să-l ajute pe Kobylański în misiunea lui era faptul că, în convingerea lui Piłsudski, polonezii erau apreciați de către români. „(...) se lipesc de noi – a continuat Mareșalul – dar nu-și dau seama de miezul atitudinii sale față de noi. (...) Despre Polonia nimeni nu spune nimic, nu ne cere nimic, în general nu jucăm nici un rol acolo. Și acest lucru trebuie să fie schimbat”. Mareșalul Piłsudski a amintit și despre necesitatea de a-i ajuta pe polonezii care trăiesc în România, care ar putea juca un anume rol în viața politică în folosul Poloniei. „Trebuie să avem mare grijă de colonia poloneză și să facem din ea elementul care, de pildă, să joace un anumit rol la alegeri. Din acest motiv problema educației și a asistenței religioase necesită o grijă specială. Am discutat treaba aceasta cu primul ministru și

skąłem zapewnienie jak najzyczliwszego traktowania owych kwestii. Trzeba to teraz wyzyskać”.

Można powiedzieć, że w swoich opiniach Marszałek zawarł jakby najważniejsze problemy stosunków Warszawy z Bukaresztem. Z treści innych, zaprezentowanych w publikacji dokumentów wynika bowiem, że Polaków martwił stan armii rumuńskiej, zwłaszcza w dziedzinie uzbrojenia i wywiadu. Polacy zwracali uwagę, że wojsko rumuńskie w Besarabii jest bardziej przygotowane do obrony linii Prutu niż Dniestru. Wielokrotnie dyskutowano na ten temat w kręgach politycznych i wojskowych, zwłaszcza podczas roboczych spotkań przedstawicieli armii obu krajów. Podobnie jak w pierwszym tomie dokumentów, także i teraz przybliżone zostały czytelnikowi efekty polsko-rumuńskich studiów sztabowych, poświęconych reakcji militarnej obu państw na ewentualność sowieckiej agresji wraz z interesującymi mapkami.

Z lektury dokumentów można wywnioskować, że trudne były także polsko-rumuńskie dyskusje na temat zawarcia paktu o nieagresji z Sowietami i w ogóle wypracowania wspólnej linii postępowania wobec Moskwy razem z państwami bałtyckimi, Finlandią i Węgrami. Polakom nie udało się doprowadzić do zbliżenia rumuńsko-węgierskiego, co jednak dla osób zainteresowanych bliżej polityką lat międzywojennych nie jest zbytnim zaskoczeniem.

Interesujący jest także wątek dotyczący rumuńskich Polaków. Z lektury dokumentów wyraźnie bowiem wynika, że strona rumuńska, zdając sobie sprawę z wartości, jaką dla Warszawy przedstawiał wojskowy sojusz z Bukaresztem, mogła sobie pozwolić na pewną nieustępliwość w temacie odszkodowań dla obywateli polskich z Besarabii i Bukowiny, jak i w kwestiach polityki rumunizacyjnej wobec mniejszości polskiej na Bukowinie. Ten ostatni problem dotyczył zresztą i innych mniejszości Wielkiej Rumunii i był związany z narzuconą przez władze państwowe nową polityką integracyjną.

Także i drugi tom publikowanych dokumentów zawiera dodatkowo spory i niezwykle cenny materiał ilustracyjny w postaci fotografii związanych z ich tematyką.

dr hab. Krzysztof Nowak
Uniwersytet Śląski w Katowicach

cu ministrul educației și am obținut asigurarea celei mai serioase considerări a respectivelor chestiuni. Trebuie să realizăm aceasta acum”.

Se poate spune că, în opiniile sale, Mareșalul a inclus, cumva, cele mai importante probleme ale relațiilor Varșoviei cu Bucureștiul. Într-adevăr din conținutul altor documente, cuprinse în publicație, rezultă că polonezii erau îngrijorați de starea armatei române mai ales în domeniul armamentului și serviciilor de informații. Polonezii au semnalat că armata română din Basarabia era mai bine pregătită pentru a apăra linia Prutului decât a Nistrului. S-a discutat de multe ori pe această temă în cercurile politice și militare mai ales în timpul întâlnirilor de lucru cu reprezentanții armatei ambelor state. La fel ca în primul volum, cititorului îi sunt prezentate rezultatele studiilor polono-române privind reacțiile militare a ambelor state la eventualitatea unei agresii sovietice, împreună cu niște hărți interesante.

Din lectura documentelor se poate deduce că și discuțiile polono-române pe tema încheierii unui pact de neagresiune cu sovieticii și în general elaborarea unei linii comune de acțiune față de Moscova împreună cu statele baltice, Finlanda și Ungaria au fost, de asemenea, complicate. Polonezii nu au reușit să realizeze o apropiere româno-ungară, ceea ce, totuși, nu este prea surprinzător pentru cei interesați mai îndeaproape de politica anilor interbelici.

Interesantă este și chestiunea legată de polonezii din România. Din lectura documentelor reiese clar că partea română, dându-și seama de valoarea pe care o are pentru Varșovia această alianță militară cu Bucureștiul, își putea permite o oarecare intransigență pe tema despăgubirilor pentru cetățenii polonezi din Basarabia și Bucovina, precum și pe probleme de politică de românizare a minorității poloneze din Bucovina. Această din urmă problemă, de altfel, a afectat și alte minorități din România Mare și a fost legată de noua politică de integrare impusă de autoritățile statului.

Și cel de-al doilea volum de documente conține un material ilustrativ considerabil și extrem de valoros sub formă de fotografii legate de subiectul lor.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Wspomnienie z praktyk

W czasie liceum wyjechałam na wymianę do Norwegii, gdzie przez rok mieszkałam w norweskiej rodzinie i chodziłam do norweskiej szkoły. Od tamtego czasu, gdy tylko poszłam na studia, planowałam kolejny wyjazd, tym razem z programem Erasmus. Udało się – choć w wyniku różnych okoliczności, dopiero po studiach. Jeszcze w ciągu roku po ukończeniu magisterki istniała możliwość wyjazdu za granicę w ramach praktyk. Dlaczego Rumunia? Nie byłam tu nigdy wcześniej, ale wiedziałam, że to piękny kraj i – co wówczas było dla mnie znaczące – z niezliczoną ilością gór. Jednocześnie nie miałam motywacją do przyjazdu właśnie tutaj było istnienie na rumuńskiej Bukowinie aktywnie działającej Polonii. Słyszałam z różnych źródeł, że Polonia rumuńska jest wyjątkowa. Nie mogłam więc oprzeć się pokusie poznania tej społeczności od środka. Dlatego razem z Edytą, która białym oplem wyruszyła z Bydgoszczy, a po drodze zabrała mnie z Krzeszowic koło Krakowa, dotarliśmy właśnie tutaj.



Amintiri din timpul practicii

În timpul liceului am plecat la un schimb de experiență în Norvegia unde, timp de un an, am locuit la o familie norvegiană și mergeam la o școală norvegiană. Când am intrat la facultate am plănuit următoarea călătorie, de această dată prin programul Erasmus. Am reușit – chiar dacă din cauza diverselor circumstanțe, abia după absolvire. Timp de un an după terminarea masteratului exista posibilitatea de a pleca în afara granițelor în cadrul practicii. De ce România? Nu am mai fost aici niciodată până acum, dar știam că este o țară frumoasă și – ceea ce a fost important atunci pentru mine – cu foarte mulți munți. În același timp o motivație puternică de a veni aici a constituit existența unei diaspore poloneze active, în Bucovina românească. Auzisem din diferite surse că diaspora poloneză din România este specială. Așadar, nu m-am putut opune tentației de a cunoaște această comunitate. De aceea, împreună cu Edyta am ajuns tocmai aici. Ea a plecat cu un Opel alb din Bydgoszcz și m-a luat și pe mine din Krzeszowice, de lângă Cracovia.



Spoločności polonijne na całym świecie stanowią według mnie ciekawe zjawisko, rozwijają się w końcu przez połączenie tak naprawdę dwóch kultur – kraju, w którym żyją oraz polskiego narodu, z którego pochodzeniem się utożsamiają. Dla mnie jako Polki wielce interesujące jest doświadczenie polskości poza terytorium ojczyzny. Zwłaszcza wśród rumuńskiej Polonii, gdzie jest ona obecna w tradycji, języku i w pewnym stopniu w mentalności już od ponad 200 lat. Co z mojej perspektywy zdaje się od razu rzucać w oczy, to fakt, że tutejsza Polonia jest czymś wyjątkowym po pierwsze na tle społeczeństwa rumuńskiego, po drugie zaś i zapewne istotniejsze – czymś wyjątkowym dla Polski i Polaków. Dla Polski świadectwo aktywnego kultywowania polskich tradycji na obczyźnie przez ponad dwa stulecia stanowi potwierdzenie bogactwa i trwałości polskiej spuścizny, a co za tym idzie – świadectwo siły Polskiego Narodu. Co jednocześnie postrzegam za wielce wartościowe, to jedność tutejszego społeczeństwa polonijnego i mocny patriotyzm lokalny. Zwłaszcza w obliczu współczesnej ekspansji globalizmu, te czynniki mogą pomagać zachowywać poczucie przynależności jednostki, poczucie sensu, a także pomóc zachowywać polskie tradycje. Cennym doświadczeniem było dla mnie też zetknięcie się z językiem, jakim porozumiewa się społeczność polonijna – czy to rumuńskim, czy też polskim, który rozwijał się przecież niezależnie od języka w Polsce, i z tego względu w sposób naturalny nabrał także indywidualnego charakteru. Dzięki temu tak naprawdę, mimo że przyjechałam do obcego kraju, mogłam czuć się jak w domu.

Czas praktyk to także udział w różnych wydarzeniach zrzeszających Polonię, tak więc już od pierwszych dni po przyjeździe, w Nowym Sółcu odbyły się obchody Narodowego Święta Niepodległości. Spośród wydarzeń, w których mogłam wziąć tutaj udział, zwłaszcza możliwość uczestnictwa w tym święcie stanowiła dla mnie niemałą wartość. Co roku świętuję w innym miejscu, kilka lat także w Wilnie, uczestnicząc w oficjalnych obchodach na cmentarzu na Rossie. Widziałam tam wyjątkowe oblicze patriotyzmu polskiego, zwłaszcza wśród ludzi, którzy pamiętali jeszcze, gdy ich miejsce zamieszkania leżało na terytorium Polski. Dlatego ciekawym doświadczeniem było uczestnictwo w tych ważnych obchodach, tym razem w Rumunii, doświadczając innej „polskości” niż gdziekolwiek. Gdzie także stanowi ona, choć w innej formie niż na Litwie, ważny element w konkretnej grupie społecznej.

Consider că toate comunitățile poloneze din lume sunt un fenomen interesant, se dezvoltă până la urmă prin combinarea a două culturi – cea a țării în care trăiesc și cea a națiunii poloneze cu ale cărei origini se identifică. Pentru mine ca poloneză, este foarte interesantă experiența culturii poloneze în afara țării natale. Mai ales în rândul polonezilor din România, unde este prezentă de peste 200 de ani, în tradiție, limbă și, într-o oarecare măsură, în mentalitate. Din perspectiva mea, ceea ce pare să fie imediat evident este faptul că diaspora poloneză de aici este ceva special, în primul rând în contextul societății românești și, în al doilea rând, și probabil mai important – ceva special pentru Polonia și polonezi. Pentru Polonia, mărturia cultivării active a tradițiilor poloneze în străinătate timp de peste două secole este o confirmare a bogăției și durabilității moștenirii poloneze și, în consecință, o mărturie a puterii națiunii poloneze. În același timp, ceea ce consider foarte valoros este unitatea societății poloneze de aici și puternicul patriotism local. Mai ales în contextul expansiunii globalizării de astăzi, acești factori pot contribui la păstrarea sentimentului de apartenență a individului, a sensului și, de asemenea, la păstrarea tradițiilor poloneze. O experiență valoroasă pentru mine a fost să intru în contact cu limba locală vorbită de comunitatea poloneză – fie ea română sau poloneză, care, la urma urmei, s-a dezvoltat independent de limba din Polonia și, prin urmare, a dobândit în mod natural un caracter individual. Prin urmare, deși am venit într-o țară străină, am reușit să mă simt ca acasă.

Perioada practicii a însemnat și participarea la diferite evenimente care au reunit comunitatea poloneză, așadar la doar câteva zile după ce am ajuns, la Solonețu Nou s-a sărbătorit Ziua Națională a Independenței Poloniei. Printre evenimentele la care am putut participa aici, mai ales posibilitatea de a participa la această sărbătoare a avut o valoare considerabilă pentru mine. În fiecare an sărbătoresc în altă parte, câțiva ani în Vilnius participând la evenimentele oficiale organizate la cimitirul „Rossa”. Acolo am văzut fața unică a patriotismului polonez, mai ales printre oamenii care își mai aminteau de vremurile când localitățile în care trăiesc se aflau pe teritoriul Poloniei. De aceea, participarea la aceste evenimente atât de importante, de această dată în România, a constituit o experiență interesantă, o posibilitate de a resimți o „polonitate” diferită de cea de oriunde altundeva. Unde, această „polonitate” constituie, de

Mimo niskie temperatury, krótszy dzień i co za tym idzie, utrudnienia w zwiedzaniu kraju – to ostatecznie okazał się on nie mniej wartościowy. Mogłam doświadczyć Rumunii pięknie przysypanej śniegiem, czego nie widzą turyści zwykle podróżujący do tego kraju w czasie ciepłych miesięcy. Myślę, że możliwość zobaczenia kraju w czasie przedświątecznym miała swój wyjątkowy wymiar. Zarówno ze względu na poznanie, jak ten czas spędza Polonia, jak i doświadczenie jasno rozświetlonych świątecznymi lampkami miast. W tym czasie, razem z Edytą, zaplanowałyśmy dłuższą podróż po Rumunii w celach turystycznych. W sposób niezamierzony natomiast zgrało się to z otwarciem świątecznych jarmarków. Dlatego praktycznie w każdym z większych miast, które odwiedzałyśmy, trafiłyśmy na odliczanie poprzedzające zapalenie choinek – czasem zatrzymywane z tego powodu przez policję na środku ronda, innym razem zablokowane w tłumie na rynku w Braszowie, próbując wyjść z restauracji. Wszędzie choinki witane były jak Nowy Rok w Polsce. I to było niesamowite.

Za czym będę tęsknić jak wróćę do Polski? Na pewno za tymi pięknymi rumuńskimi górami, za tym, że wszędzie, gdzie się nie udałam, ludzie bardzo pozytywnie zagadywali „ot tak”, za rumuńskim folklorem, za kawą z Zireto, za monastyrami, za polskimi wioskami, za dużą różnorodnością kraju, jakiej doświadczyłam. Czy to kulturowo, historycznie czy architektonicznie. Zateśknę też zapewne za wszechobecnymi tutaj stadami owiec. Stanowczo dodają one uroku i „życia” otaczającej przyrodzie.

Dlatego właśnie jestem wdzięczna za możliwość odbywania praktyk w Związku Polaków w Rumunii, w czasie których mogłam zobaczyć ludzi, którzy są dumni ze swoich korzeni i przynależności do społeczności, która dba o własną kulturę. To, że polskość na Bukowinie wciąż istnieje wyraźnie jest wynikiem ciągłych starań o jej kultywowanie i ciągłej aktywności w sferze kultury i integracji, w efekcie czego powstaje wielka wartość, jaką dostrzegają wszyscy, którzy odwiedzili Bukowinę, i z którymi dane mi było rozmawiać.

Alicja Haczyk

asemenea, deși sub o formă diferită de cea din Lituania, un element important într-un anumit grup social.

Chiar dacă la început perioada aleasă pentru practică m-a făcut să am dubii – din cauza temperaturilor joase, zi mai scurtă și ceea ce rezultă din aceasta, impedimentele de vizitare a țării – în cele din urmă nu s-a dovedit a fi mai puțin valoroasă. Am putut experimenta România frumos acoperită de zăpadă, ceea ce nu văd turiștii care de obicei vizitează această țară în lunile călduroase. Cred că posibilitatea vizitării țării în perioada de dinaintea sărbătorilor de iarnă a avut semnificația sa unică, atât pentru a afla cum își petrece comunitatea poloneză această perioadă, cât și pentru a vedea luminile de Crăciun aprinse din orașe. În acest timp, împreună cu Edyta am plănuțit o călătorie turistică mai lungă prin România. În mod neintenționat această călătorie a coincis cu deschiderea târgurilor de Crăciun. Așadar, practic în fiecare oraș mare pe care l-am vizitat am nimerit la numărătoarea inversă pentru aprinderea brazilor de Crăciun – câteodată oprite de poliție în mijlocul sensului giratoriu din această cauză, altă dată blocate în aglomerația din piața din Brașov, încercând să ieșim din restaurant. Peste tot aprinderea brazilor era întâmpinată așa cum este întâmpinat Anul Nou în Polonia. Și a fost extraordinar.

De ce îmi va fi dor când mă voi întoarce în Polonia? Cu siguranță de frumoșii munți ai României, de toate locurile unde am fost, de oamenii prietenoși care intrau pur și simplu în vorbă cu noi, de folclorul românesc, de cafeaua de la „Zireto”, de mănăstiri, de satele poloneze, de marea diversitate a țării pe care am experimentat-o, fie ea culturală, istorică sau arhitectonică. Cu siguranță îmi va fi dor și de turmele de oi care sunt omniprezente aici. Cu siguranță acestea adaugă farmec și „viață” naturii înconjurătoare.

Tocmai de aceea sunt recunoscătoare pentru posibilitatea de a face practică la Uniunea Polonezilor din România, în timpul căreia am putut vedea oameni care sunt mândri de rădăcinile lor și de apartenența la comunitate, care se îngrijește de propria cultură. Faptul că spiritul polonez încă există în Bucovina este consecința eforturilor continue pentru cultivarea lui și a continuei activități în domeniul culturii și al integrării, rezultatul cărora constituie o mare valoare, recunoscută de toți cei care au vizitat Bucovina și cu care am avut ocazia să vorbesc.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Zdjęcia nadesłane przez autorkę | Fotografii trimise de către autoare



Szkice rumuńskie

Kilkumiesięczny pobyt w Rumunii był dla mnie wspaniałym przeżyciem. Przede wszystkim całą tę przygodę traktuję jak prezent, tym wspanialszy, że nie spodziewałam się go, nie prosiłam o niego Świętego Mikołaja... A tymczasem mikołajki spędziłam w Kimpulungu, podziwiając otwarcie jarmarku świątecznego, koncert w wykonaniu lokalnych artystów i fajerwerki!

Od samego początku czułam się w Rumunii bardzo dobrze, prawie jak w domu. Ujęła mnie za serce życzliwość żyjących tu ludzi. Najpierw zostałam serdecznie przyjęta w Domu Polskim w Suczawie, następnie w Nowym Sołóncu i na Pleszy. Gościnność, jakiej wraz z Alicją doświadczyłyśmy, chwytła za serce i nie pozwala zapomnieć o ludziach, którzy ten piękny staropolski obyczaj gościnności pielęgnują. Na każdym kroku doświadczałam też życzliwości Rumunów, a jeśli prosiłam o pomoc, zawsze ją otrzymywałam. Często mówili, że szanują i lubią Polaków. Słyszając takie słowa, czułam się bardzo dumna z mojej ojczyzny i rodaków.

Bardzo się cieszę, że mogłam poznać Polaków mieszkających w Rumunii, na Bukowinie. Jestem pełna podziwu dla całej społeczności polskiej, dla wszystkich, którzy pielęgnują polskie obyczaje i kulturę. W momencie, w którym piszę te słowa stały mi przed oczami polskie wsie: Pojana Mikuli, Nowy Sołonec, Plesza. Wyglądają tak, jak każda wieś w Polsce – jest szkoła, kościół, zadbane obejścia i przede wszystkim pogodni, życzliwi ludzie, którzy witają cię znajomym: „Dzień dobry” lub „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus”.

Uważam, że Polacy mieszkający na Bukowinie mają wspaniały skarb – wspólnotę. Nie wszędzie na świecie jest tak, że ludzie spotykają się, współ-

Schițe românești

Șederea de câteva luni în România a fost pentru mine o experiență minunată. Înainte de toate, consider această experiență un cadou, cu atât mai grozav deoarece nu l-am așteptat, nu l-am rugat pe Moș Nicolae să mi-l aducă... Și totuși ziua de Moș Nicolae am petrecut-o în Câmpulung, bucurându-mă de deschiderea târgului de Crăciun, de un concert susținut de artiști locali și de focuri de artificii!

Chiar de la început m-am simțit foarte bine în România, aproape ca acasă. M-a uimit bunătatea oamenilor de aici. Mai întâi am fost frumos întâmpinată la Domul Polski din Suceava, apoi la Solonețu Nou și Pleșa. Ospitalitatea de care am avut parte atât eu cât și Alicja ne-a uimit și nu ne-a dat voie să uităm oamenii care păstrează acest frumos, vechi obicei polonez al ospitalității. De asemenea, la fiecare pas am simțit amabilitatea românilor, iar dacă ceream ajutor, mereu îl primeam. Adesea spuneau că îi respectă și îi apreciază pe polonezi. Auzind astfel de cuvinte mă simțeam foarte mândră de patria mea și de conaționalii mei.

Mă bucur foarte mult că am putut să îi cunosc pe polonezii care locuiesc în România, în Bucovina. Sunt plină de admirație pentru întreaga comunitate poloneză, pentru toți cei care prețuiesc obiceiurile și cultura poloneză. În momentul în care scriu aceste cuvinte mi-au apărut în fața ochilor satele poloneze: Poiana Micului, Solonețu Nou, Pleșa. Arată exact ca satele din Polonia – există școală, biserică, curți bine îngrijite și înainte de toate, oameni veseli și prietenoși care salută cu binecunoscutul: „Bună ziua” sau „Lăudat să fie Isus Cristos”.

Consider că polonezii care trăiesc în Bucovina dețin o comoară prețioasă – fac parte dintr-o comunitate. Nu peste tot în lume se întâmplă ca oamenii

nie rozmawiają, pracują, śpiewają, pomagają innym, życzą dobrze drugiemu człowiekowi. Ten dar warto pielęgnować!

W Nowym Siołcu miałam okazję uczestniczyć w kilku wydarzeniach, m. in. w obchodach Narodowego Święta Niepodległości, andrzejkach, konkursie recytatorskim, w którym brały udział dzieci i młodzież polonijna, w jasełkach.

Wraz z Alicją odwiedziłyśmy też szkołę w Nowym Siołcu. Na długo zapamiętam szczególnie rozmowy z dziećmi i młodzieżą. Dlaczego? Jest kilka powodów: moim zdaniem młodzi są mądrzy, inteligentni, ale przede wszystkim dobrzy i otwarci na drugiego człowieka, empatyczni. Nie boją się rozmawiać, są odważni, mają w sobie całe pokłady radości życia. Fakt, że są angażowani w ramach zespołów ludowych w występy sceniczne na pewno sprawi, że lepiej odnajdą się w grupie ludzi, np. w pracy w dorosłym życiu.

Cieszę się, że mogłam poznawać historię Polaków mieszkających w Rumunii. Bardzo ważne były dla mnie także opowieści, zarówno te o przeszłości, jak i te, w których poruszane były aktualne problemy codzienne, społeczne, polityczne, jednym słowem – życiowe.



Bardzo ważna dla mnie i na pewno rozwijająca była możliwość spotkań i rozmów z tak wieloma ludźmi podczas pobytu w Rumunii. Tak to już jest, że człowiek poznaje siebie lepiej w relacji z drugim

să se întâlnească, să vorbească unii cu alții, să muncească, să cânte, să îi ajute pe ceilalți, să dorească binele altui om. Acest dar merită păstrat!

Am avut ocazia să particip la câteva evenimente la Solonețu Nou, printre altele: la sărbătorirea Zilei Naționale a Independenței Poloniei, la sărbătoarea Zilei Sfântului Andrei, la concursul de recitare la care au participat copii și tineri polonezi, la festivalul „La Ieslea Domnului”.

Împreună cu Alicja am vizitat și școala din Solonețu Nou. Îmi voi aminti de asta mult timp, mai ales discuțiile cu copiii și tinerii. De ce? Sunt câteva motive: în opinia mea copii sunt înțelepți, inteligenți, dar mai ales sunt buni și deschiși față de ceilalți oameni, empatici. Nu le este frică să vorbească, sunt curajoși, plini de viață. Faptul că participă la spectacole scenice în cadrul ansamblurilor populare, cu siguranță, îi va ajuta să se regăsească mai bine într-un grup de oameni, de exemplu, la locul de muncă în viața adultă.

Mă bucur că am putut cunoaște istoria polonezilor care trăiesc în România. Au fost foarte importante pentru mine povestirile atât despre trecut, cât și cele în care erau abordate problemele cotidiene actuale, sociale, politice, într-un cuvânt – de viață.



A fost foarte important pentru mine și, cu siguranță, pentru dezvoltarea mea să pot întâlni și să vorbesc cu atât de mulți oameni în timpul șederii mele în România. În astfel de cazuri omul se cunoaște pe

człowiekiem; i ja też uczyłam się siebie – z daleka od rodziny i znajomych, w nieco innej rzeczywistości, mogłam z dystansu ocenić postawy, jakie na co dzień przyjmuję, zastanowić się, czy są prawdziwe, dostrzec, co jest w moim stylu życia dobre, a nad czym muszę jeszcze pracować.

Podróżowanie to jedna z tych rzeczywistości w moim życiu, które sprawiają mi największą radość. Pobyt w Rumunii to była podróż i przygoda życia! I na pewno jeszcze tu wrócę!

Edyta Chmielewicz

sine mai bine în relația cu alt om; de asemenea, am învățat despre mine – departe de familie și prieteni, într-o realitate ușor diferită, am putut să evaluez de la distanță atitudinile pe care le adopt zilnic, să reflectez dacă sunt adevărate, să văd ce este bun în stilul meu de viață și la ce mai am de lucrat.

Călătoriile sunt una dintre realitățile din viața mea care îmi oferă cea mai mare bucurie. Șederea mea în România a fost o călătorie și o aventură de neuitat! Și cu siguranță mă voi întoarce din nou!

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Zdjęcia nadesłane przez autorkę | Fotografii trimise de către autoare

PATRONI ROKU 2023

Na początku każdego roku przedstawiamy Czytelnikom „Polonusa” rocznice i patronów ustanowionych przez Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej na bieżący rok. Także w tym roku upamiętnimy wiele historycznych wydarzeń oraz wielu wybitnych przedstawicieli nauki i kultury.

Posłowie ogłosili patronów 2023 r. Wśród nich znalazł się Wojciech Korfanty w 150. rocznicę urodzin. Posłowie w uchwale nazwali go „jednym z ojców polskiej niepodległości, wielkim synem śląskiej ziemi”.

W 2023 r. przypada również 150. rocznica śmierci Pawła Edmunda Strzeleckiego, wybitnego badacza, podróżnika i filantropa, pierwszego Polaka, który samodzielnie okrążył kulę ziemską.

W tym roku będziemy obchodzić 230. rocznicę urodzin Aleksandra Fredry – najwybitniejszego polskiego komediopisarza, a także pamiętnikarza, poety oraz żołnierza kampanii napoleońskich.

W 2023 r. mija 60 lat od śmierci Aleksandry Piłsudskiej, działaczki niepodległościowej, członkini Polskiej Organizacji Wojskowej i Polskiej Partii Socjalistycznej, odznaczonej orderami Virtuti Militari, Odrodzenia Polski oraz Krzyżem Niepodległości, żony Józefa Piłsudskiego.

13 września przypada 220. rocznica urodzin Maurycego Mochnackiego – konspiratora, dziennikarza, krytyka literackiego, pianisty, członka niemal wszystkich ówczesnych tajnych sprzysiężeń przeciw Rosji w Warszawie, żołnierza powstania listopadowego, odznaczonego Virtuti Militari.

W listopadzie upłynie sto lat od śmierci Jadwigi Zamoyskiej – współtwórczyni Fundacji Zakłady Kórnickie, zaangażowanej społecznie patriotki, po-

PATRONII ANULUI 2023

La începutul fiecărui an, prezentăm cititorilor revistei „Polonus” aniversările și patronii stabiliți de către Seimul și Senatul Republicii Polone pentru anul curent. Și anul acesta vom aniversa multe evenimente istorice, precum și pe mulți reprezentanți remarcabili ai științei și culturii.

Deputații au decis patronii anului 2023. Printre aceștia se numără Wojciech Korfanty la 150 de ani de la nașterea sa. În rezoluție, deputații l-au numit, „unul dintre părinții independenței poloneze, mare fiu al pământului Sileziei”.

În anul 2023 vom comemora, de asemenea, 150 de ani de la moartea lui Paweł Edmund Strzelecki, cercetător remarcabil, călător și filantrop, primul polonez care a înconjurat singur globul pământesc.

Anul acesta vom sărbători 230 de ani de la nașterea lui Aleksander Fredro – cel mai de seamă scriitor de comedie, memorialist, poet și soldat al campaniilor napoleoniene.

Anul 2023 este anul împlinirii a 60 de ani de la moartea Aleksandrei Piłsudska, activistă pentru independență, membră a Organizației Militare Poloneze și a Partidului Socialist Polonez, decorată cu ordinele Virtuti Militari, Renașterea Poloniei, precum și cu Crucea Independenței, soția lui Józef Piłsudski.

Pe 13 septembrie se împlinesc 220 de ani de la nașterea lui Maurycy Mochnacki – conspirator, ziarist, critic literar, pianist, membru al aproape tuturor organizațiilor secrete de atunci din Varșovia împotriva Rusiei, soldat al insurecției din noiembrie, decorat cu ordinul Virtuti Militari.

În noiembrie se împlinesc o sută de ani de la moartea Jadwigai Zamoyska – cofondatoare a Fundației „Zakłady Kórnickie”, patrioată implicată în

liglotki, autorki spójnego systemu pedagogicznego, założycielki pierwszej w Polsce zawodowej szkoły gospodarstwa domowego i prekursorki myślenia o oświacie w kategoriach zarządzania projektem.

W 2023 r. obchodząc będziemy 100-lecie urodzin Jerzego Nowosielskiego – wybitnego malarza, rysownika, scenografa, pedagoga, filozofa, teoretyka sztuki i myśliciela religijnego, uważanego za jednego z najwybitniejszych współczesnych pisarzy ikon.

Do listy wyżej wymienionych patronów Senat dodał: Mikołaja Kopernika, „znamienitego uczonego, który zmienił postrzeganie świata,” w 550. rocznicę jego urodzin, Jana Matejkę – znakomitego polskiego malarza w 185. rocznicę urodzin i 130. rocznicę śmierci, Włodzimierza Przerwę-Tetmajera – wspaniałego krakowskiego artystę, malarza, grafika, poetę, prozaika, dramaturga, scenografa, publicystę, działacza politycznego aktywnie zaangażowanego w walkę o niepodległość Polski – w setną rocznicę śmierci, Wisławę Szymborską – poetkę, laureatkę Nagrody Nobla w 1996 r., w setną rocznicę urodzin. W uchwale senatorowie podkreślili, że o doniosłości literackiego dorobku poetki świadczą nie tylko nagrody, ale także fakt, że inspirowała literaturoznawców, filozofów, krytyków sztuki, którzy w jej poezji odnajdują odpowiedzi na najważniejsze pytania.

Rok Mikołaja Kopernika będzie obchodzony również pod auspicjami UNESCO.

W uchwale ustanawiającej Jana Matejkę patronem roku 2023 senatorowie zwrócili uwagę, że ten wybitny twórca konsekwentnie realizował misję artysty i prezentował postawę obywatelskiej służby narodowi. „Jego celem było ukazanie w dziełach sztuki przyczyn upadku I Rzeczypospolitej oraz przypomnienie jej chlubnej przeszłości i dawnej potęgi. W ten sposób przekonywał Polaków żyjących pod zaborami o wartości ich kulturowego dziedzictwa i podtrzymywał dążenia do odzyskania niepodległości” – czytamy w uchwale.

Senat ustanowił również rok 2023 Rokiem Pamięci Bohaterów i Bohateerek Getta Warszawskiego w 80. rocznicę powstania w getcie, oddając hołd poległym oraz tym, którzy przeżyli i do końca swoich dni podnosili głos protestu przeciwko zbrodnicy planom zagłady narodu żydowskiego.

Oprócz rocznic ustalonych przez Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej, rok 2023 obfituje w wiele wydarzeń regionalnych, związanych z rocznicami historycznymi lub życiem wybitnych osobistości.

viața socială, poliglotă, autoare a unui sistem pedagogic coerent, întemeietoare a primei școli profesionale de gospodărie casnică din Polonia și o precursoră a gândirii despre sistemul de învățământ din punctul de vedere al managementului de proiect.

În anul 2023 vom sărbători 100 de ani de la nașterea lui Jerzy Nowosielski – remarcabil pictor, senator, scenograf, pedagog, filozof, teoretician al artei și gânditor religios, considerat unul din cei mai remarcabili pictori contemporani de icoane.

La lista de patroni sus menționați, Senatul i-a adăugat pe: Nicolaus Copernic, „renumitul savant, care a schimbat viziunea asupra lumii”, la 550 de ani de la nașterea sa, Jan Matejko – celebrul pictor polonez la 185 de ani de la nașterea sa și la 130 de ani de la moartea sa, Włodzimierz Przerwa-Tetmajer la 100 de ani de la moartea sa – un mare artist din Cracovia, pictor, grafician, poet, prozator, dramaturg, scenograf, publicist, activist politic implicat în lupta pentru independența Poloniei, Wisława Szymborska – poetă, laureată a Premiului Nobel în anul 1996, la 100 de ani de la nașterea sa. În rezoluție, senatorii au subliniat că importanța patrimoniului literar al poetei este evidențiată nu doar de premii, ci și de faptul că aceasta inspiră savanți literari, filozofi, critici de artă care găsesc în poezia ei răspunsuri la cele mai importante întrebări.

Anul Nicolaus Copernic va fi sărbătorit, de asemenea, și sub auspiciile UNESCO.

În hotărârea care îl declară pe Jan Matejko patronul anului 2023, senatorii au subliniat că acest creator remarcabil a urmărit constant misiunea artistului și a prezentat o atitudine de serviciu civic națiunii. „Scopul lui era să arate în operele de artă motivele căderii Primei Republicii Polone și să reamintescă trecutul glorios și fosta sa putere. În acest fel, el îi convingea pe polonezii care trăiau sub ocupație despre valoarea moștenirii lor culturale și susținea eforturile de a-și recâștiga independența” – citim în rezoluție.

Senatul a declarat, de asemenea, anul 2023, Anul Comemorării Eroilor și Eroinelor Ghetoului din Varșovia, la 80-a aniversare a izbucnirii revoltei în ghetou, aducând un omagiu celor căzuți și celor care au supraviețuit și până la sfârșitul zilelor lor au ridicat vocea de protest împotriva planurilor criminale de exterminare a poporului evreu.

În afara aniversărilor stabilite de către Seimul și Senatul Republicii Polone, anul 2023 abundă în multe evenimente regionale, legate de aniversări istorice sau de viață ale unor personalități remarcabile.

7 stycznia 2023 r. minęła setna rocznica urodzin Jerzego Nowosielskiego. Był malarzem, rysownikiem, scenografem, filozofem i teologiem prawosławnym. Uważany za jednego z najwybitniejszych współczesnych ikonopisarzy. Nie tylko tworzył sztukę, ale i pisał o niej.

Urodził się w 1923 r. w Krakowie w rodzinie polsko-ukraińskiej. Ojciec był unitą z Łemkowzczyzny, matka – katoliczką, Jerzy został ochrzczony w kościele grekokatolickim.

Z Krakowem Nowosielski związany był niemal przez całe życie. Był ważną postacią krakowskiego środowiska artystycznego, zwłaszcza skupionego wokół Tadeusza Kantora. Z Krakowa wyjeżdżał jednak na Wschód, do Ławry Poczajowskiej na Wołyniu i do Lwowa. Był nastoletnim chłopcem, dorastającym w kręgu obrządku unickiego z jednej strony, a z drugiej – w kręgu prawosławia. Po latach o swojej pielgrzymce do Poczajowa napisał: „ja malarz polski narodziłem się duchowo w Ławrze Poczajowskiej”. A po pobycie we Lwowie i zetknięciu się z bogatą kolekcją ikon w tamtejszym muzeum wspominał: „Pierwszy raz spotkałem się z wielką sztuką w takim stężeniu i w takiej ilości”.

W 1940 r. Jerzy Nowosielski zapisał się do Instytutu Technik Artystycznych – Kunstgewerbeschule. Ta jedyna tolerowana przez Niemców humanistyczna placówka o statusie szkoły zawodowej była rzeczywiście zakonspirowaną Akademią Sztuk Pięknych. Uczyli w niej przedwojenni profesorowie, wychowani jeszcze na symbolizmie Młodej Polski, jak Jerzy Mehoffer czy Stanisław Kamocki. To tam przyszły artysta spotkał przyjaciół, którzy wkrótce stali się największymi osobowościami polskiej sztuki.

Wiosną 1942 r. Nowosielski napisał do ihumena Ławry św. Jana Chrzyciela pod Lwowem, deklarując wolę wstąpienia do klasztoru. Po trzymiesięcznym kursie maturalnym w październiku rozpoczął nowicjat. Reguła monasteru była surowa, jednak w ramach codziennych ośmiu godzin modlitwy i ośmiu godzin pracy zakładała malowanie ikon pod okiem starszych braci, studiowanie prawosławnych „podlinników” i wizyty w lwowskim muzeum. Pobyt Nowosielskiego w klasztorze trwał niespełna rok.

W 1945 r. rozpoczął naukę w krakowskiej ASP w pracowni Eugeniusza Eibischa. Po roku przerwał studia, dyplom uzyskał eksternistycznie dopiero w 1961 r.

Pe 7 ianuarie s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui Jerzy Nowosielski. A fost pictor, desenator, filosof și teolog ortodox. Este considerat unul dintre cei mai remarcabili desenatori contemporani de icoane. N-a fost numai creator de artă, dar a și scris despre ea.

S-a născut în anul 1923 la Cracovia, într-o familie polono-ucraineană. Tatăl său era de religie unită, din regiunea Lemko, mama catolică, iar Jerzy a fost botezat în biserica greco-catolică.

De Cracovia, Nowosielski a fost legat aproape toată viața. A fost o personalitate a mediului artistic cracovian, mai ales a celui adunat în jurul lui Tadeusz Kantor. Din Cracovia pleca totuși spre Est, la Lavra Poceaiv în Volânia și la Liov. Era un adolescent crescut într-un cerc al ritului unit, pe de o parte, și a ortodoxiei pe de altă parte. Ani mai târziu, despre pelerinajul său la Poceaiv, a scris: „eu, ca pictor polonez, m-am născut spiritual la Lavra Poceaiv”. Iar după ce a stat la Liov și a văzut bogata colecție de icoane din muzeul local, și-a amintit: „a fost prima oară când am întâlnit o mare artă într-o asemenea concentrare și într-o asemenea cantitate”.

În anul 1940, Jerzy Nowosielski s-a înscris la Institutul Technicilor Artistice – Kunstgewerbeschule. Această unică unitate umanistă, tolerată de către nemți, cu statut de școală profesională, era de fapt o Academie de Arte Frumoase, conspirată. Au predat în ea profesori de dinainte de război, formați încă în simbolismul Poloniei Tinere, precum Jerzy Mehoffer sau Stanisław Kamocki. Acolo, viitorul artist a întâlnit prieteni care în curând au devenit cele mai mari personalități ale artei poloneze.

În primăvara anului 1942 Nowosielski îi scrie ecumenului de la Lavra „Sfântul Ioan Botezătorul” de lângă Liov, declarând-și voința sa de a intra în mănăstire. După un curs de înmatriculare de trei luni, în octombrie începe noviciatul. Regulile mănăstirii sunt stricte, dar ca parte a celor opt ore zilnice de rugăciune și opt ore de muncă – începe pictarea icoanelor sub supravegherea fraților mai mari, studierea *podlinnik*-urilor ortodoxe și vizite în muzeul de la Liov. Șederea lui Nowosielski în mănăstire durează mai puțin de un an.

În anul 1945 începe studiile la Academia de Arte Frumoase din Cracovia, în atelierul lui Eugeniusz Eibisch. După un an întrerupe școala, diploma de absolvire o obține ca extern abia în anul 1961.

W 1946 r. Nowosielski wziął udział w zbiorowej wystawie Grupy Młodych Plastyków w krakowskim Pałacu Sztuki. Artysta pokazał wówczas swoje tzw. trójkątne abstrakcje. Uczestniczył w historycznej wystawie „Dziewięciu”, obok Tadeusza Brzozowskiego, Tadeusza Kantora, Jonasza Sterna i innych wielkich artystów. W 1956 r. pokazał dwanaście płócien na XXVIII Biennale w Wenecji.

Jerzy Nowosielski był też pedagogiem, najpierw pracował jako asystent Tadeusza Kantora w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Krakowie, potem w Łodzi. W 1962 r. wrócił do Krakowa, gdzie kierował pracownią malarstwa. W 1976 r. uzyskał tytuł profesora. Pracę na uczelni kontynuował do roku 1993. Był kochany przez swoich studentów i cieszył się w środowisku akademickim dużym autorytetem.

Przez cały czas Nowosielski wystawiał swoją sztukę, brał udział w życiu Cerkwi i publikował wnikliwe, teologiczne rozprawy z zakresu prawosławia i teorii sztuki. Był laureatem wielu państwowych odznaczeń i wszystkich możliwych nagród artystycznych.

Od 1990 r. stale współpracował z Galerią Andrzeja i Teresy Starmachów – czego efektem staje się założenie Fundacji Nowosielskich, wspierającej rozwój sztuki współczesnej. Laureatami Nagrody Fundacji Nowosielskich byli między innymi Mirosław Bałka i Leon Tarasewicz.

Ostatnim, nieukończonym dziełem sakralnym krakowskiego malarza jest monumentalny krzyż ołtarzowy w kościele św. Dominika na warszawskim Służewie.

Stworzone przez artystę ikonostasy, drogi krzyżowe, wizerunki Chrystusa i Bogurodzicy należą do wybitnych osiągnięć sztuki sakralnej. Poza kompozycjami religijnymi twórczość Nowosielskiego obejmuje: akty kobiece, studia portretowe, pejzaże, martwe natury i obrazy abstrakcyjne. Wiele jego prac było inspirowanych sztuką bizantyńską. Nowosielski to także autor kilku tysięcy rysunków.

„Jego sztuka do dziś uznawana jest za zjawisko unikatowe, łączące w sobie strefę sacrum i profanum” – czytamy w uchwale Sejmu, ustanawiającej 2023 Rokiem Jerzego Nowosielskiego.

W związku z setną rocznicą urodzin artysty w całym kraju zaplanowano liczne wydarzenia kulturalne upamiętniające jego postać.

Jerzy Nowosielski zmarł 21 lutego 2011 r. w Krakowie. Został pochowany w Alei Zasłużonych na cmentarzu Rakowickim.

În anul 1946, Nowosielski participă la o expoziție comună a Grupului de Tineri Artiști Plastici, la Palatul de Artă din Cracovia. Artistul arată atunci așa numitele abstracții triunghiulare. Participă la expoziția „Nouă”, împreună cu Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jonasz Stern și alți mari artiști. În 1956 expune douăsprezece pânze la a XXVIII-a Biennială de la Veneția.

Jerzy Nowosielski a fost, de asemenea, pedagog, mai întâi a lucrat ca asistentul lui Kantor la Școala Superioară de Arte Plastice din Cracovia, apoi la Łódź. În anul 1962 s-a întors la Cracovia, unde a condus atelierul de pictură. În anul 1976 a obținut titlul de profesor. Munca la facultate a continuat-o până în 1993. A fost iubit de studenții săi și s-a bucurat de o mare autoritate în comunitatea academică.

În tot acest timp, Nowosielski și-a expus arta, a participat la viața Bisericii Ortodoxe și a publicat tratate teologice pătrunzătoare despre ortodoxie și teoria artei. A fost laureat al multor decorații de stat și al tuturor premiilor artistice posibile.

Din 1990 a colaborat permanent cu Galeria lui Andrzej și a Teresei Starmach – care a avut ca rezultat înființarea Fundației Nowosielski pentru sprijinirea dezvoltării artei contemporane. Câștigătorii Premiului Fundației Nowosielski au fost, printre alții Mirosław Bałka și Leon Tarasewicz.

Ultima lucrare sacră neterminată a pictorului din Cracovia este crucea monumentală a altarului din biserica „Sfântul Dominic” din Służewo, Varșovia.

Iconostasele create de către artist, căile crucii, imaginile lui Cristos și ale Maicii Domnului sunt printre realizările remarcabile ale artei sacrale. În afară de compozițiile religioase, lucrările lui Nowosielski includ: nuduri feminine, studii de portrete, peisaje, naturi moarte și picturi abstracte. Multe dintre lucrările lui au fost inspirate de arta bizantină. Nowosielski este, de asemenea, autorul a câtorva mii de desene.

„Arta lui, până astăzi, este considerată un fenomen unic, îmbinând sfera sacralului cu cea profană” – citim în rezoluția Seimului prin care se instituie anul 2023 ca An al lui Jerzy Nowosielski.

În legătură cu împlinirea a 100 de ani de la nașterea artistului, în toată țara au fost planificate numeroase evenimente culturale de comemorare a personalității lui.

Jerzy Nowosielski a murit pe 21 februarie 2011 la Cracovia. A fost înmormântat pe Alea Merituoșilor, în Cimitirul Rakowicki.

„Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię.
Polskie go wydało plemię”.
Mikołaj Kopernik

Wśród tegorocznych patronów chyba najbardziej znaną jest postać Mikołaja Kopernika. Na łamach „Polonusa” z różnych okazji ukazywały się artykuły na temat tego wielkiego człowieka. Rok Kopernika nawiązuje do 550. rocznicy urodzin słynnego astronoma, który „wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię”.

Przypomnienie sylwetki tego uczonego, jak napisano w uchwale, ma na celu „uświadomienie światowych zasług Polski i Polaków dla nauki oraz wzmocnienie współczesnych dążeń świata nauki i edukacji do podmiotowej obecności nauki w polskim życiu społecznym, gospodarczym i politycznym”.

W swoim najsłynniejszym sześciotomowym dziele „De revolutionibus orbium coelestium” (O obrotach sfer niebieskich) przedstawił założenia heliocentrycznej budowy Układu Słonecznego, burzące dotychczasowy obraz świata. Jego odkrycie spowodowało rewolucję naukową zwaną przewrotem kopernikowskim. W nauce światowej uważany jest za twórcę metody naukowej w dociekanii prawdy. We wstępie do swojego dzieła pisał: „myśli uczonego są niezależne od osądu ogółu – ponieważ dążeniem, o ile tylko ludzkiemu rozumowi pozwala na to Bóg, jest szukanie we wszystkim prawdy”.

Mikołaj Kopernik był najwybitniejszym polskim astronomem, człowiekiem renesansu. Posiadał rozległą wiedzę z wielu dziedzin. Był także matematykiem, inżynierem, lekarzem, prawnikiem, kanonikiem, kartografem, tłumaczem i ekonomistą. Udowodnił, że to Ziemia krąży wokół Słońca, a nie odwrotnie.

Urodził się w Toruniu 19 lutego 1473 r. Był synem toruńskiego kupca i ławnika Mikołaja oraz Barbary z Watzenrodów. Po śmierci ojca, gdy Kopernik miał 10 lat, jego edukacją i wychowaniem zajął się brat matki, ówczesny biskup warmiński Łukasz Watzenrode. W wieku 18 lat Kopernik rozpoczął studia na Akademii Krakowskiej (dzisiaj Uniwersytet Jagielloński) w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych. Studia w Krakowie nie były końcem jego edukacji, gdyż w 1496 r. wyjechał do Bolonii – na tamtejszym uniwersytecie poświęcił się studiom z zakresu prawa kanonicznego. Zdobytą tam wiedzę uzupełnił praktyką prawniczą w Rzymie, gdzie w 1500 r. pracował w kancelarii papieskiej. W 1501 r. uzyskał zgodę na wyjazd do Padwy, tam też kontynuował studia prawnicze oraz

„A oprit Soarele, a mișcat Pământul.
S-a născut din neamul polonez”.
Nicolaus Copernic

Printre patronii acestui an, personalitatea cea mai cunoscută este cea a lui Nicolaus Copernic. În revista „Polonus”, cu diferite ocazii, au apărut articole dedicate acestui mare om. Anul lui Copernic ne amintește de cei 550 de ani care au trecut de la nașterea renumitului astronom care „a oprit Soarele și a mișcat Pământul”.

Nominalizarea acestui savant, cum s-a scris în rezoluție, are ca scop „conștientizarea meritelor mondiale ale Poloniei și ale polonezilor în știință, precum și întărirea aspirațiilor contemporane ale lumii științei și educației pentru o prezență consistentă a științei în viața socială, economică și politică poloneză”.

În cea mai faimoasă lucrare a sa, „De revolutionibus orbium coelestium” (Despre revoluțiile sferelor cerești), el a prezentat ipotezele structurii heliocentrice a sistemului solar, distrugând imaginea de până atunci a lumii. Descoperirea lui a produs o revoluție științifică numită revoluția copernicană. În învățământul mondial este considerat creatorul metodei științifice în căutarea adevărului. În opera sa, în introducerea scria, „gândurile omului de știință sunt independente de judecata generală – pentru că efortul, în măsura în care Dumnezeu permite minții umane, este de a găsi adevărul în toate”.

Nicolaus Copernic a fost cel mai de seamă astronom polonez, om al Renașterii. A avut cunoștințe vaste în multe domenii. A fost, de asemenea, matematician, inginer, medic, judecător, canonic, cartograf, traducător și economist. A demonstrat că Pământul se învâрте în jurul Soarelui, nu invers.

S-a născut la Toruń pe 19 februarie 1473. A fost fiul unui negustor și asesor, Mikołaj, și a Barbarei din Watzenrode. După moartea tatălui, pe când Copernic avea 10 ani, fratele mamei s-a ocupat de educația lui, episcopul varmian de atunci, Łukasz Watzenrode. La vârstă de 18 ani, Copernic a început studiile la Academia din Cracovia (astăzi Universitatea Jagiellonă) în domeniul științelor matematice și ale naturii. Studiile la Cracovia n-au reprezentat finalul educației sale, pentru că în anul 1496 a plecat la Bologna – acolo la universitate s-a dedicat studiilor de drept canonic. Cunoștințele dobândite la Bologna le-a completat cu practica juridică la Roma, unde în anul 1500 a lucrat în cancelaria papală. În anul 1501 a primit permisiunea să plece la Padova unde a con-

studiował medycynę. Wówczas, przeglądając pisma starożytnych greckich filozofów, natknął się na zapiski świadczące o tym, że już w III w. przed naszą erą pojawiły się przypuszczenia, że Ziemia może być okrągła i obracać się wokół własnej osi. W 1503 r. ukończył studia medyczne w Padwie uzyskując w ten sposób prawo wykonywania zawodu lekarza. W Ferrarze przyznano mu natomiast tytuł doktora prawa kanonicznego.

W czasie studiów we Włoszech Mikołaj Kopernik spotkał się osobiście z Leonardem da Vinci, najbardziej kreatywnym geniuszem w dziejach ludzkości.

Po powrocie do kraju otrzymał posadę osobistego lekarza biskupa warmińskiego, czyli swojego wuja Łukasza Watzenrode. W 1507 r. po latach badań, obserwacji i przemyśleń Kopernik stworzył małe dziełko, przeznaczone tylko dla grona bliskich przyjaciół i współpracowników, nazwane popularnie „Komentarzykiem”. Utwór ten był pierwszym zapisem podstawowych zasad teorii heliocentrycznej. Warto nadmienić, że podczas swoich astronomicznych obserwacji posługiwał się ograniczoną liczbą przyrządów. Pierwszy teleskop został skonstruowany dopiero w XVII w. Astronom mógł korzystać z kwadrantu słonecznego przeznaczonego do obliczania szerokości geograficznej danego punktu. Mimo braku odpowiednich instrumentów, zadziwia fakt daleko idącej dokładności obliczeń.

Po śmierci wuja w 1510 r. Kopernik jako kanonik katedry we Fromborku zyskał znacznie lepsze warunki do prowadzenia badań. W roku 1514 zaczął wreszcie pisać pierwszą księgę dzieła, którą potem cały świat poznał jako „De revolutionibus orbium coelestium”. W 1533 r. teoria heliocentryczna była już właściwie opracowana, jednak świat jeszcze długo musiał czekać, by ją ujrzeć. Kopernik obawiał się reakcji Kościoła na tak rewolucyjne i sprzeczne z dogmatami tezy. Założenia teorii Kopernika zostały przedstawione papieżowi Klemensowi VII, jednak Kościół zwlekał z wydaniem opinii na ten temat. Kopernik miał świadomość, że Kościół nie przyjmie jego teorii. W 1541 r. profesor Jerzy Joachim Retyk wyjechał z Polski zabierając ze sobą rękopis „De revolutionibus orbium coelestium” z zamiarem opublikowania go w Wittenberdze.

Pierwsze egzemplarze wydrukowano w 1543 r. w Norymberdze. Kopernik zadedykował swoje dzieło papieżowi Pawłowi III. Utwór składa się z sześciu ksiąg. W najważniejszej pierwszej księdze opisuje

ciągłymi studiile în drept, precum și medicina. Acolo, răsfoind scrierile filozofilor greci antici, a dat peste înscrisuri care dovedesc că deja în secolul al III-lea î.Hr. existau presupuneri că Pământul ar putea să fie rotund și să se rotească în jurul axei sale. În anul 1503 a absolvit studiile medicale de la Padova, obținând dreptul de a practica medicina. Mai departe, la Ferrara, a primit titlul de doctor în drept canonic.

În timpul studiilor din Italia, Nicolaus Copernic s-a întâlnit personal cu Leonardo da Vinci, cel mai creativ geniu al omenirii.

După întoarcerea în țară a primit postul de medic personal al episcopului de Varmia, adică, al unchiului său, Łukasz Watzenrode. În anul 1507, după ani de cercetare, observații și meditații, Copernic a creat o mică operă, dezvăluită doar unui grup de prieteni apropiați și colaboratori, denumită „Comentariolus” (Mic comentariu). Opera aceasta a fost primul document scris al principiilor de bază ale teoriei heliocentrice. E bine de menționat că în timpul observațiilor sale astronomice, Copernic a folosit un număr limitat de instrumente. Primul telescop a fost construit abia în secolul al XVII-lea. Astronomul putea să folosească numai cadranul solar destinat calculării latitudinii unui punct dat. În ciuda lipsei instrumentelor corespunzătoare, este uimitoare precizia calculului său.

După moartea unchiului său, în anul 1510, Copernic, în calitate de canonic al catedralei din Frombork, a obținut condiții mult mai bune pentru desfășurarea cercetărilor sale. În anul 1514, în sfârșit, a început să scrie primul volum al operei sale, pe care, mai târziu, toată lumea l-a cunoscut ca „De revolutionibus orbium coelestium”. În anul 1533, teoria heliocentrică era, în fapt, elaborată, totuși, lumea a trebuit să aștepte mult ca s-o vadă. Copernic se temea de reacția Bisericii pentru tezele sale atât de revoluționare și în contradicție cu dogmele ei. Ipotezele lui Copernic au fost prezentate Papei Clement al VII-lea, dar Biserica a amânat emiterea unui aviz pe această temă. El era conștient că Biserica nu va fi de acord cu teoria lui. În anul 1541, profesorul Georg Joachim Rheticus plecând din Polonia a luat cu el manuscrisul „De revolutionibus orbium coelestium”, cu gândul de a-l publica în Wittenberg.

Primele exemplare au fost tipărite în anul 1543 la Nuremberg. Copernic a dedicat opera sa papei Paul al III-lea. Creația sa este compusă din șase volume. În cea mai importantă dintre ele descrie poziția tuturor sferelor, precum și traiectoria pe care se

położenie wszystkich sfer oraz tor, po którym porusza się Ziemia. W pozostałych pięciu księgach zestawiał ruchy pozostałych planet.

Mikołaj Kopernik zmarł 24 maja 1543 r., wkrótce po wydaniu dzieła drukiem. Nie doczekał się rozwoju swojej idei, choć zapewne zdawał sobie sprawę z jej rewolucyjnego charakteru. Został pochowany w katedrze we Fromborku.

W 1616 r. dzieło Kopernika znalazło się w indeksie ksiąg zakazanych, usunięto je z indeksu dopiero w roku 1758. Kopernik w ciągu swojego życia zgromadził wiele cennych książek, które po jego śmierci trafiły do księgozbioru kapituły warmińskiej. Niestety biblioteka ta została splądrowana przez Szwedów w 1656 r. Należące do Kopernika tomy znajdują się dzisiaj na Uniwersytecie w Uppsali w Szwecji, natomiast rękopis „De revolutionibus orbium coelestium” przechowywany jest w sejfie Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie. W roku 1999 został on wpisany na Listę UNESCO „Pamięć świata”.

Z okazji 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w Toruniu, Krakowie i Olsztynie odbędzie się Światowy Kongres Kopernikański. Wydarzenie, którego odsłony zaplanowano na cały jubileuszowy rok, organizowane jest wspólnie przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Polską Akademię Nauk. Inauguracja Kongresu odbyła się 19 lutego w Toruniu.

miśczę Pământul. În celelalte cinci volume a prezentat mișcările celorlalte planete.

Nicolaus Copernic a murit pe 24 mai 1543, la scurt timp după ieșirea operei din tipar. Nu a trăit pentru a vedea dezvoltarea ideii sale, deși probabil era conștient de caracterul ei revoluționar. A fost înmormântat în catedrala din Frombork.

În anul 1616 opera lui Copernic a fost trecută în indexul cărților interzise; a fost scoasă de sub index abia în anul 1758. Copernic, în timpul vieții sale a adunat multe cărți prețioase care după moartea lui au ajuns în biblioteca capitului catedralei din Varmia. Din păcate, biblioteca a fost jefuită de suedezi în anul 1656. Volumele care i-au aparținut lui Copernic se află astăzi la Universitatea din Uppsala, în Suedia, iar manuscrisul „De revolutionibus orbium coelestium” este păstrat în seiful Bibliotecii Jagiellone din Cracovia. În anul 1999 el a fost înscris pe lista UNESCO, „Memoria lumii”.

Cu ocazia aniversării a 550 de ani de la nașterea lui Nicolaus Copernic, la Toruń, Cracovia și Olsztyn va avea loc Congresul Mondial Copernican. Evenimentul care este planificat pentru întregul an jubiliar, va fi organizat în comun de Universitatea „Mikołaj Kopernik” din Toruń, Universitatea Jagiellonă din Cracovia, Universitatea Varmia Mazuria din Olsztyn, precum și de Academia Poloneză de Științe. Inaugurarea Congresului a avut loc pe 19 februarie, la Toruń.

Barbara Breabăn

KRONIKA BUKOWIŃSKICH POLAKÓW

1899

CRONICA POLONEZILOR BUCOVINENI

LUTY

02.01. – **Czerniowce**, Czytelnia Polska: Bal dla dzieci urządzony przez komitet pod przewodnictwem dr. Eugeniusza Mitkiewicza i sekretarza Klemensa Kołakowskiego. Na udekorowanie sali Balter, właściciel sklepu z zabawkami bezinteresownie wypożyczył wiele przedmiotów tudzież ofiarował 50 lustreczek na upominki dla dzieci.

02.02. – **Kocmań**, rzymskokatolicka parafia: Instalacja ks. Józefa Steinbacha jako proboszcza.

02.03. – **Kraków**: Zmarł artysta malarz Juliusz Koszak, urodzony w Wiśniczu w 1824 r. Jego pogrzeb odbył się w niedzielę 5 lutego.

FEBRUARIE

02.01. – **Cernăuți**, Societatea Polonă de Lectură: A fost organizat balul copiilor de un comitet condus de dr. Eugeniusz Mitkiewicz și de secretarul Klemens Kołakowski. Pentru a decora sala, Balter, proprietarul unui magazin de jucării, a împrumutat dezinteresat multe obiecte și a donat 50 de oglinjoare ca daruri pentru copii.

02.02. – **Cozmeni**, parohia romano-catolică: A avut loc instalarea pr. Józef Steinbach ca paroh.

02.03. – **Cracovia**: A murit pictorul Juliusz Koszak, născut la Wiśnicz în anul 1824. În mormântarea sa a avut loc duminică, 5 februarie.

02.04. – Borszczów: Wieczorek taneczny urządzony Przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

02.04. – Śniatyn: Wieczór taneczny urządzony przez tutejsze kasyno.

02.<05. – Czerniowce: Przeżywszy lat 62 zmarł Piotr Ohanowicz, ziemianin, spokrewniony z wielu rodzinami w kraju.

02.<05. – Genewa: Ciężko zachorował Zygmunt Miłkowski (T. T. Jeż.).

02.05. – Czerniowce: Ukazał się 11. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuły: „Polski Żyd na Bukowinie”, „Obcokrajowi”, „Zażalenie na Kasę Chorych”.

02.06. – Sadogóra: Pogrzeb Władysława Żmudzińskiego, właściciela realności w Rogoźnie, przed chorobą bardzo czynnego członka polskich organizacji.

02.09. – Czerniowce: Ukazał się 12. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuły: „Koło Pań”, „Straż pożarna w Czerniowcach”, „Budowa pomnika Tadeusza Kościuszki w Krakowie”, „Pomnik Mickiewicza w Warszawie”, „Karnawał warszawski” B. Prusa.

02.09. – Czerniowce: Przeżywszy lat 38 zmarł Marian Kajetan Mitkiewicz, urzędnik kolei państwowych, brat dr. Eugeniusza Mitkiewicza. Jego pogrzeb odbył się w piątek 10 lutego.

02.11. – Czerniowce, Czytelnia Polska: Bal urządzony przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

02.11. – Czerniowce: Zmarła Antonina z hr. Starzyńskich Kęszycka, znana z miłosierdzia i dobroczynności. Jej pogrzeb odbył się w poniedziałek 13 lutego.

02.16. – Czerniowce, kościół OO. Jezuitów: Nabożeństwo żałobne za duszę śp. Antoninę z hr. Starzyńskich Kęszycką.

02.17. – Czerniowce, sala Czytelni Polskiej: Pod przewodnictwem kap. Edmunda Lorsch'a przedwyborcze zebranie członków celem ustalenia listy kandydatów na członków wydziału. Z powodu przewidzianej budowy Domu Polskiego zgromadzeni uznali, iż do wydziału powinni wejść technicy. Na prezesa zaproponowano Józefa Wisłockiego, a na członków wydziału: Mikołaja Agopsowicza (właściciel realności), Henryka Altheima (urzędnik sądowy), Edmunda Elstera (starszy inż. kolei państwowych), Wincentego Korytyńskiego (budowniczy miejski), Jana Krzanowskiego (właściciel zakładu fotograficznego), Franciszka Patlewicza (starszy inż. dykcji poczt i telegrafów), dr. Świerżchę (lekarz). Nadto z poprzedniego wyboru mają pozostać na rok:

02.04. – Borściv: A fost organizată o serată dansantă de către Societatea de Gimnastică „Sokół”.

02.04. – Sneatîn: A fost organizată o serată dansantă de către cazinoul din localitate.

02.<05. – Cernăuți: La vârsta de 62 de ani a murit Piotr Ohanowicz, proprietar de terenuri, înrudit cu multe familii din toată țară.

02.<05. – Geneva: Zygmunt Miłkowski (T. T. Jeż.) s-a îmbolnăvit grav.

02.05. – Cernăuți: A apărut nr. 11 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Evreu polonez în Bucovina”, „Străini”, „Plângere împotriva Casei de Sănătate”.

02.06. – Sadagura: A avut loc înmormântarea lui Władysław Żmudziński, proprietar al bunurilor imobiliare în Rohosna, înainte de boală un membru foarte activ al organizațiilor poloneze.

02.09. – Cernăuți: A apărut nr. 12 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Cercul Doamnelor”, „Pompierii din Cernăuți”, „Construcția statuii lui Tadeusz Kościuszko din Cracovia”, „Statuia lui Mickiewicz din Varșovia”, „Carnavalul din Varșovia” de B. Prus.

02.09. – Cernăuți: La vârsta de 38 de ani a murit Marian Kajetan Mitkiewicz, funcționar la căile ferate de stat și fratele dr. Eugeniusz Mitkiewicz. Înmormântarea sa a avut loc vineri, 10 februarie.

02.11. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc balul organizat de Societatea de Gimnastică „Sokół”.

02.11. – Cernăuți: A murit Antonina, născută Starzyńska Kęszycka, cunoscută pentru caritatea și milostenia sa. Înmormântarea ei a avut loc luni, 13 februarie.

02.16. – Cernăuți, biserica Fraților Iezuiți: A avut loc o liturghie cu recviem pentru sufletul răposatei Antonina, născută Starzyńska Kęszycka.

02.17. – Cernăuți, sala Societății Polone de Lectură: Sub conducerea capelanului Edmund Lorsch a avut loc o întâlnire a membrilor înainte de alegeri pentru a stabili lista de candidați pentru consiliul de conducere. Datorită construcției planificate a Casei Polone, cei prezenți au decis că în consiliul de conducere ar trebui să fie incluși tehnicieni. Józef Wisłocki a fost propus ca președinte, iar ca membri ai consiliului de conducere: Mikołaj Agopsowicz (proprietar de bunuri imobiliare), Henryk Altheim (funcționar judiciar), Edmund Elster (inginer superior al căilor ferate de stat), Wincenty Korytyński (constructorul din localitate), Jan Krzanowski (proprietar al unui atelier de fotografii), Franciszek Patlewicz (inginer

Klemens Kołakowski, dr Eugeniusz Mitkiewicz, ks. Aleksander Opolski, Edward Schwarz i Władysław Sołtyński.

02.<19. – Czerniowce: Urząd pocztowy Czerniowce 4 (Rosz) został wyposażony w urządzenie telegraficzne.

02.<19. – Kołomyja: Zaczął ukazywać się tygodnik „Głos Pokucki”, rywal „Gazety Kołomyjskiej”.

02.19. – Czerniowce, sala własna TBPICP: Doroczne walne zgromadzenie członków TBPICP pod przewodnictwem prezesa Józefa Wislockiego, a protokolowane przez dr. Antoniego Świerżchę. Podczas obrad głos zabierali m.in. Aksentowicz, Henryk Altheim, Dworski, Władysław Gaspary, Klemens Kołakowski, Kossowski, Malikiewicz, Mierzwiński, Konstanty Rożankowski, Sołtyński, dr Strzelecki, dr Świerżcho, Żukowski. Wybrano Józefa Wislockiego na przewodniczącego (ponownie), na członków wydziału: Mikołaja Agopsowicza, Henryka Altheima, Edmunda Elstera, Wincentego Korytyńskiego, Jana Krzanowskiego, Franciszka Patlewicza, dr. Antoniego Świerżchę, a na członków komisji kontrolującej: Władysława Gasparego, Eugeniusza Malikiewicza i Kazimierza Węglowskiego.

02.<23. – Suczawa: Powstała bezpłatna wypożyczalnia książek TSL.

02.23. – Czerniowce: Ukazał się 16. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuły: „Nowa Rada Miejska”, „Wysokiego dostojnika [ks. Kajetana Kasprowicza] małe odznaczenie”, „Należyta odprawa”.

02.24. – Czerniowce, Czytelnia Polska: Pierwsze posiedzenie nowo wybranego wydziału TPBPiCP, na którym podzielono się funkcjami: Mikołaj Agopsowicz – gospodarzem i członkiem sekcji dobroczynności, Henryk Altheim – rachmistrzem, Edmund Elster – drugim sekretarzem i członkiem komisji budowlanej, Klemens Kołakowski – I sekretarzem i członkiem sekcji teatralnej, Wincenty Korytyński – bibliotekarzem, gospodarzem i członkiem komisji budowlanej, Jan Krzanowski – rekwizytorem i członkiem sekcji teatralnej, ks. Aleksander Opolski – członkiem sekcji dobroczynności, Franciszek Patlewicz – bibliotekarzem i członkiem komisji budowlanej, Edward Schwarz – bez funkcji, Władysław Sołtyński – wiceprezesem, dr Antoni Świerżcho – naczelnym bibliotekarzem.

02.24. – Czerniowce, sala Czytelni Polskiej: Olejnik, student praw wygłosił odczyt o Władysławie Warneńczyku.

superior al direcției de poștă și telegraf), dr. Świerżcha (medic). În plus, de la alegerile anterioare, vor rămâne pentru încă un an: Klemens Kołakowski, dr. Eugeniusz Mitkiewicz, pr. Aleksander Opolski, Edward Schwarz și Władysław Sołtyński.

02.<19. – Cernăuți: Oficiul poștal din Cernăuți, situat pe strada Rosz, nr. 4 a fost dotat cu un dispozitiv telegrafic.

02.<19. – Colomeea: A început să fie publicat săptămânalul „Vocea Pocuției”, rivalul „Gazetei din Colomeea”.

02.19. – Cernăuți, sala proprie a APAF și L: A avut loc adunarea generală anuală a membrilor APAF și L, sub conducerea președintelui Józef Wislocki, care a fost consemnată de dr. Antoni Świerżcha. În cadrul adunării, au luat cuvântul: Aksentowicz, Henryk Altheim, Dworski, Władysław Gaspary, Klemens Kołakowski, Kossowski, Malikiewicz, Mierzwiński, Konstanty Rożankowski, Sołtyński, dr. Strzelecki, dr. Świerżcho, Żukowski. Józef Wislocki a fost ales președinte (din nou), iar ca membri ai consiliului de conducere au fost aleși: Mikołaj Agopsowicz, Henryk Altheim, Edmund Elster, Wincenty Korytyński, Jan Krzanowski, Franciszek Patlewicz, dr. Antoni Świerżcha; iar în calitate de membri ai comisiei de inspecție: Władysław Gaspary, Eugeniusz Malikiewicz și Kazimierz Węglowski.

02.<23. – Suceava: A fost înființată o bibliotecă de împrumut gratuit de cărți a SSP.

02.23. – Cernăuți: A apărut nr. 16 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Noul Consiliul Orășenesc”, „Înalt demnitar [pr. Kajetan Kasprowicz] mică decorație”, „Recompensa necesară”.

02.24. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc prima întâlnire a noului consiliu de conducere ales al APAF și L, în cadrul căruia au fost împărțite funcțiile: Mikołaj Agopsowicz – gazdă și membru al secției de caritate, Henryk Altheim – contabil, Edmund Elster – al doilea secretar și membru al comitetului de construcție, Klemens Kołakowski – prim-secretar și membru al secției de teatru, Wincenty Korytyński – bibliotecar, gazdă și membru al comitetului de construcție, Jan Krzanowski – recuzitor și membru al secției de teatru, pr. Aleksander Opolski – membru al secției de caritate, Franciszek Patlewicz – bibliotecar și membru al comitetului de construcție, Edward Schwarz – fără funcție, Władysław Sołtyński – vicepreședinte, dr. Antoni Świerżcho – bibliotecar șef.

02.25. – Czerniowce, sala TPBPiCP: Posiedzenie wydziału bukowińskiego Koła Polskiego.

02.<26. – Czerniowce: Dr Stefan Stefanowicz, poseł na Sejm bukowiński i do Rady Państwa odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Franciszka Józefa.

02.26. – Czerniowce: Ukazał się 17. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in.: „Polacy w Suczawskim”, „Polacy w Rumunii” [m.in. o szewcu Józefie Czorneleckim i Czytelnii Polskiej w Paszkanach], „Brak polskiego napisu” [na aptece „pod Gwiazdą” dzierżawionej przez Kuzmany’ego od Franciszka Krzyżanowskiego].

02.26. – Czerniowce, sala Czytelnii Polskiej: Odczyt superiora o. Waleriana Mrowińskiego o czci Matki Boskiej w Polsce.

02.26. – Czerniowce, wydział TPBPiCP: W tym dniu upływał termin składania wniosków o stypendia fundacji im. króla Sobieskiego, Orłowicza i hr. Wolańskiego.

02.28. – Czerniowce: Wydział TPBPiCP zredagował pismo o posiadanych funduszach na budowę własnego Domu Polskiego.

02.28. – Seret: Autor podpisany pseudonimem Amicus napisał korespondencję o sytuacji tutejszych Polaków oraz ich dzieci w szkołach, które czynią wszystko, aby zrumunizować i przeciągnąć na prawosławie. A w tych działaniach rej wiodą takie czasopisma jak „Patria” oraz „Sentinelli”.

02.28. – Wiedeń: Tego dnia „Wiener Zeitung” podał wiadomość o odznaczeniu posła Stefana Stefanowicza Krzyżem Komandorskim Orderu Franciszka Józefa.

Jan Bujak – Kraków

02.24. – Cernăuți, sala Societății Polone de Lectură: Studentul la drept, Olejnik a ținut o prelegere despre regele Vladislav al III-lea a Poloniei.

02.25. – Cernăuți, sala APAF și L: A avut loc ședința consiliului de conducere al Cercului Polonez din Bucovina.

02.<26. – Cernăuți: Dr. Stefan Stefanowicz, deputat în Seimul din Bucovina și al Consiliului de Stat a fost decorat cu Crucea de Comandor a Ordinului Franz Joseph.

02.26. – Cernăuți: A apărut nr. 17 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele: „Polonezi din Suceava”, „Polonezi din România” [printre altele, despre cizmarul Józef Czornelecki și Societatea Polonă de Lectură din Pașcani], „Fără inscripție poloneză” [pe farmacia „Sub stea” închiriată de Kuzman de la Franciszek Krzyżanowski].

02.26. – Cernăuți, sala Societății Polone de Lectură: A avut loc o prelegere susținută de fratele Walerian Mrowiński despre venerarea Fecioarei Maria în Polonia.

02.26. – Cernăuți, Consiliul de conducere al APAF și L: În aceea zi a fost termenul limită pentru depunerea cererilor pentru bursele fundației „Regele Sobieski, Orłowicz și contele Wolański”.

02.28. – Cernăuți: Consiliul de conducere al APAF și L a redactat o scrisoare cu privire la fondurile disponibile pentru construirea propriei Case Polone.

02.28. – Siret: Autorul, semnat sub pseudonimul Amicus a scris o corespondență despre situația polonezilor din localitate și a copiilor lor în școli, care fac totul pentru a-i româniza și a-i atrage în ortodoxie. Iar în aceste activități, reviste precum „Patria” și „Sentinelli” sunt în frunte.

02.28. – Viena: În aceea zi, ziarul „Wiener Zeitung” a anunțat faptul că deputatul Stefan Stefanowicz a fost decorat cu Crucea de Comandor a Ordinului Franz Joseph.

Trad. Ștefania-Carmen Dorosceac

KALENDARIU ROCZNIC 2023 CALENDARUL ANIVERSĂRIILOR

MARZEC

1 III – 110. rocznica urodzin **Jana Bolesława Ożoga** (1913-1991), poety, pisarza; **2 III** – 110. rocznica urodzin **Reginy Gerleckiej** (1913-1983), szachistki, pierwszej mistrzyni Polski w szachach, badaczki literatury polskiej;

MARTIE

1 III – 110 ani de la nașterea lui **Jan Bolesław Ożóg** (1913-1991), poet, scriitor; **2 III** – 110 ani de la nașterea **Reginei Gerlecka** (1913-1983), șahistă, prima femeie campioană la șah din Polonia, cercetătoare în literatura poloneză;

4 III – 190. rocznica urodzin **Aleksandra Gryglewskiego** (1833-1879), malarza;
7 III – 200. rocznica urodzin **Emila Korytko** (1813-1839), etnografa;
8 III – 800. rocznica urodzin **Wincentego Kadłubka** (1150-1223), kronikarza, autora Kroniki Polskiej;
10 III – 150. rocznica urodzin **Witolda Noskowskiego** (1873-1939), krytyka literackiego, muzycznego i teatralnego;
11 III – 100. rocznica urodzin **Witolda Szolgina** (1923-1996), architekta, pisarza;
13 III – 150. rocznica urodzin **Maryli Wolskiej** (1873-1939), poetki okresu Młodej Polski;
14 III – 200. rocznica urodzin **Józefa Simmlera** (1823-1868), malarza portrecisty;
16 III – 95. rocznica urodzin **Aleksandra Ścibor-Rylskiego** (1928-1983), pisarza, scenarzysty filmowego;
17 III – 130. rocznica urodzin **Józefa Galuszki** (1893-1939), poety, prozaika;
21 III – 220. rocznica urodzin **Ludwika Pietrusińskiego** (1803-1865), prawnika, pisarza, publicysty;
23 III – 90. rocznica urodzin **Andrzeja Trzaskowskiego** (1933-1998), pianisty, kompozytora jazzowego, dyrygenta;
24 III – 120. rocznica urodzin **Igora Newerlego** (1903-1987), prozaika;
25 III – 120. rocznica urodzin **Kazimierza Majewskiego** (1903-1981), historyka, archeologa;
26 III – 40. rocznica śmierci **Hanny Malewskiej** (1911-1983), pisarki, autorki powieści historycznych;
27 III – 90. rocznica urodzin **Tadeusza Matusika** (1933-2020), historyka, muzealnika;
28 III – 110. rocznica urodzin **Wojciecha Czerwosza** (1913-1986), rzeźbiarza, medaliera;
29 III – 60. rocznica śmierci **Poli Gojawiczyńskiej** (1896-1963), pisarki;
30 III – 100. rocznica urodzin **Jerzego Litwiniuka** (1923-2012), poety, tłumacza;
31 III – 170. rocznica urodzin **Alicji Nowińskiej** (1853-1908), malarki.

4 III – 190 de ani de la nașterea lui **Aleksander Gryglewski** (1833-1879), pictor;
7 III – 200 de ani de la nașterea lui **Emil Korytko** (1813-1839), etnograf;
8 III – 800 de ani de la nașterea lui **Wincenty Kadłubek** (1150-1223), cronicar, autorul Cronicii Poloneze;
10 III – 150 de ani de la nașterea lui **Witold Noskowski** (1873-1939), critic literar, muzical și teatral;
11 III – 100 de ani de la nașterea lui **Witold Szolgin** (1923-1996), arhitect, scriitor;
13 III – 150 de ani de la nașterea **Marylei Wolska** (1873-1939), poetă reprezentantă a mișcării artistice Tânăra Polonie;
14 III – 200 de ani de la nașterea lui **Józef Simmler** (1823-1868), pictor, portretist;
16 III – 95 de ani de la nașterea lui **Aleksander Ścibor-Rylski** (1928-1983), scriitor, scenarist de film;
17 III – 130 de ani de la nașterea lui **Józef Galuszka** (1893-1939), poet, prozator;
21 III – 220 de ani de la nașterea lui **Ludwik Pietrusiński** (1803-1865), avocat, scriitor, publicist;
23 III – 90 de ani de la nașterea lui **Andrzej Trzaskowski** (1933-1998), pianist, compozitor de jazz, dirijor;
24 III – 120 de ani de la nașterea lui **Igor Newerly** (1903-1987), prozator;
25 III – 120 de ani de la nașterea lui **Kazimierz Majewski** (1903-1981), istoric, arheolog;
26 III – 40 de ani de la moartea **Hannei Malewska** (1911-1983), scriitoare, autoare de povești istorice;
27 III – 90 de ani de la nașterea lui **Tadeusz Matusik** (1933-2020), istoric, muzeolog;
28 III – 110 de ani de la nașterea lui **Wojciech Czerwosz** (1913-1986), sculptor, proiectant de medalii;
29 III – 60 de ani de la moartea **Polei Gojawiczyńskiej** (1896-1963), scriitoare;
30 III – 100 de ani de la nașterea lui **Jerzy Litwiniuk** (1923-2012), poet, traducător;
31 III – 170 de ani de la nașterea **Aliciei Nowińska** (1853-1908), pictoriță.

KARTA POLAKA

Karta Polaka – to dokument, który jest potwierdzeniem przynależności do narodu polskiego. Zaświadcza o związkach z Polską, jej kulturą, językiem i tradycjami. Może zostać przyznany osobie nieposiadającej polskiego obywatelstwa ani też zezwolenia na stały pobyt w Polsce. Jest wyrazem moralnego obowiązku polskich władz wobec Polaków, którzy ze względu na swoje poczucie tożsamości narodowej pragną uzyskać potwierdzenie przynależności do narodu polskiego.

O przyznanie Karty Polaka należy wystąpić do Konsulatu RP w Bukareszcie. Informacje na temat procedury składania wniosków znajdują się na stronie internetowej Związku Polaków w Rumunii: www.dompolski.ro

Informacji oraz pomocy udzielić mogą także bezpośrednio pracownicy Domu Polskiego w Suczawie.

Karta Polaka (Carta Polonezului) – este un document care reprezintă confirmarea apartenenței la poporul polonez. Atestă legăturile cu Polonia, cu cultura, limba și tradițiile ei. Acest document poate fi acordat unei persoane care nu posedă cetățenie polonă și nici permis de ședere permanentă în Polonia. Karta Polaka reprezintă datoria morală a autorităților polone față de polonezii care având sentimentul identității naționale doresc să obțină o confirmare a apartenenței la poporul polonez.

Pentru a primi Karta Polaka trebuie să vă adresați Consulatului R.P. din București. Informații legate de procedurile de depunere a cererilor se află pe pagina de internet a Uniunii Polonezilor din România: www.dompolski.ro

Informații suplimentare sau ajutor vă pot oferi și angajații Casei Polone din Suceava.

Pismo Związku Polaków w Rumunii | Revista Uniunii Polonezilor din România

POLONUS

ISSN 1223-4192

Str. Ion Vodă Viteazul nr 5

720034 Suceava

Tel./fax: +40 230 520355

redactia_polonus@yahoo.com

www.dompolski.ro

DTP | Druk | Tipar



Redaktor naczelny

Redactor-șef

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Kolektyw redakcyjny

Colectivul de redacție

Barbara Breabăn

Iuliana Agneșca Dascălu

Ștefania Carmen Dorosceac



*Proiectul finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023”.*

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.*

*Proiectul este finanțat din fondurile Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP
în cadrul concursului „Diaspora și Polonezii din Străinătate 2023”.*

*Publicația prezintă doar opiniile autorilor și nu poate fi identificată
cu poziția oficială a Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP.*

